

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta aplikovaných věd
Katedra informatiky a výpočetní techniky

Diplomová práce

Statistická analýza výsledků sportovních soutěží

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů.

V Plzni dne _____

Tomáš Lindauer

Poděkování

Velmi rád bych poděkoval panu RNDr. Petru Stehlíkovi, Ph.D. za odborné vedení, řadu užitečných materiálů a informací a za čas, který této práci věnoval. Dále bych rád poděkoval společnosti Trefík.cz za poskytnutí dat potřebných k vypracování této diplomové práce.

Abstrakt

Cílem této práce je statistické zpracování výsledků soutěží v ledním hokeji. Pomocí základní statistické analýzy identifikujeme rozdíly mezi jednotlivými soutěžemi. Zjišťujeme, zda se jev averze ke ztrátě, pocházející z ekonomické teorie rozhodování, objevuje také v oblasti sportu (v ledním hokeji). Navrhli jsme hypotézu, kde testujeme, zda je počet vstřelených gólů ve všech třetinách stejný. Druhá námi navržená hypotéza porovnává dvě skupiny utkání. Testujeme, zda je průběh zápasu ve třetí třetině rozdílný pro utkání s remízovým a neremízovým stavem po dvou odehraných třetinách. Výsledky obou těchto hypotéz se pokoušíme vysvětlit pomocí averze ke ztrátě. Poslední navržená hypotéza se zabývá změnou pravidel v české extralize. Od sezony 2000/2001 je zaveden tříbodový systém ohodnocení vítězství týmu v základní hrací době. Zkoumáme, zda měla tato změna vliv na herní projev týmů v poslední třetině.

Klíčová slova: averze ke ztrátě, analýza hokejových soutěží, testování hypotéz, vliv změny pravidel

Abstract

The aim of this thesis is a statistical analysis of ice hockey leagues' results. We identify the differences among the major leagues. We examine if the phenomenon of loss aversion (coming from decision theory) appears also in sports area (ice hockey). We formulate a hypothesis, whether the number of goals in each period of the game is the same. Second hypothesis compares two groups of matches. We test if there is a difference in goal dynamics of third period between the tied and untied matches after second period of the game. The results of both hypotheses could be explained by loss aversion. The last hypothesis deals with the rule changes in Czech Extraleague. There is a three point system established since season 2000/2001 for a team that wins in regular time of the game. We try to analyze if this change of rules has an influence on team tactics in the last period of the game.

Key words: Loss aversion, analysis of Ice Hockey Leagues, hypotheses testing, influence of rules changes

Obsah

1	Úvod	1
2	Popis dat	2
2.1	Práce s datovým souborem	2
2.2	Popis použitých dat	3
2.3	Rozdíly v bodovém ohodnocení	6
2.4	Základní statistiky	9
2.4.1	Vstřelené góly	9
2.4.2	Góly po minutách	11
2.4.3	Vyrovnanost soutěží	13
3	Averze ke ztrátě	19
3.1	Nadační efekt	19
3.2	Náklonnost k současnému stavu	20
3.3	Averze ke ztrátě	21
4	Rozdíl gólů mezi třetinami	25
4.1	Shoda počtu branek v jednotlivých třetinách	26
4.2	Regrese	28
4.2.1	Lineární regrese	28
4.2.2	Nelineární regrese	31
5	Vliv systému bodování	35
5.1	Remíza vs. Neremíza (vše)	36
5.1.1	Srovnání systémů pro remízová utkání	37
5.1.2	Srovnání systémů pro neremízová utkání	38
5.2	Remíza vs. Neremíza (o jeden gól)	39
5.2.1	Srovnání systémů pro remízová utkání	40
5.2.2	Srovnání systémů pro neremízová utkání	40
5.3	Remíza vs. Neremíza (skupiny)	42
5.3.1	Srovnání systémů pro remízová utkání	44

5.3.2	Srovnání systémů pro neremízová utkání	47
5.4	Testování závislosti ppsti gólu na bodování	49
6	Dynamika zápasu ve třetí třetině	51
6.1	t-test pro jednotlivé soutěže	51
6.1.1	NHL	51
6.1.2	Česká extraliga	54
6.1.3	Souhrn utkání ze všech soutěží dohromady	56
7	Závěr a shrnutí dosažených výsledků	59

1 Úvod

Velmi zajímavou oblastí pro statistickou analýzu jsou výsledky sportovních utkání. Tato oblast je obzvláště přitažlivá, jelikož obsahuje velké množství dat, která jsou nezbytná pro testování ekonomických teorií. V této práci jsme se zaměřili na jev z teorie rozhodování. Zkoumáme zajímavosti v průběhu utkání v ledním hokeji a jejich souvislost s averzí ke ztrátě.

Pro analýzu výsledků a identifikaci jevů je nutné mít dostatečně rozsáhlou databázi utkání. Náš datový soubor se skládá z podrobných záznamů o více než 26 000 zápasech. Více než polovina zápasů je z kanadsko-americké NHL. Ostatní utkání jsou z evropských lig včetně české nejvyšší soutěže a také mezinárodních utkání. Podrobné seznámení s datovým souborem a jeho základní statistický popis je uveden v Kapitole 2.

V Kapitole 3 se seznámíme s pojmem averze ke ztrátě používaným v teorii rozhodování. Tento pojem je spjat s dalšími jevy objevujícími se v ekonomii. Jedná se o nadační efekt a náklonnost k aktuálnímu stavu. Všechny tyto pojmy jsou vysvětleny na konkrétních příkladech. V závěru kapitoly jsou uvedeny námi navržené hypotézy, které jsou spojeny s averzí ke ztrátě a její existencí v utkáních ledního hokeje.

Další část navazuje na Kapitulu 2, která popisuje datový soubor. Objevili jsme zde totiž velmi zajímavý jev týkající se rozložení počtu vstřelených branek v průběhu utkání. Porovnáváme počty branek v jednotlivých třetinách a také testujeme závislost průměrného počtu gólů na minutě v utkání. Pomocí námi navrženého modelu nelineární regrese zobrazíme průběh vstřelených branek v závislosti na probíhající minutě utkání.

V Kapitole 5 se zabýváme vlivem změny bodovacího systému na průběh poslední třetiny utkání. Testujeme, zda se v české extralize změnil průměrný počet branek vstřelených ve třetí třetině zápasu (mezi 41. a 55. minutou) po zvýšení bodového ohodnocení za vítězství v základní hrací době z dvou na tři body. Zkoumáme také, zda má bodový systém vliv na pravděpodobnost, že ve třetí třetině padne branka.

V šesté kapitole navazujeme na teorii z Kapitoly 3, jelikož pomocí averze ke ztrátě odůvodníme výsledky hypotéz. Porovnáváme průběh třetích třetin u zápasů, kde je stav po čtyřiceti minutách remízový a utkání, kde je stav neremízový.

V závěru stručně popíšeme výsledky jednotlivých hypotéz. Zároveň také shrneme zajímavé jevy v utkáních, které jsme v průběhu práce objevili.

2 Popis dat

2.1 Práce s datovým souborem

Datový soubor ve formátu *.xls* byl složen z 50 různých údajů o zápasech ze světových soutěží v ledním hokeji. Celkově se jednalo o 26 313 zápasů. Byla použita data z české hokejové první ligy, české extraligy, slovenské extraligy, švédské Elitserien, finské SM liiga, kanadsko-americké NHL a také údaje z mezistátních utkání. Poděkování patří společnosti Trefk.cz, která nám poskytla tuto rozsáhlou databázi. Datový soubor bylo nutné přezkontrolovat a upravit pro vlastní potřebu. Jelikož byla data složena z několika národních ligových soutěží bylo nutné vyhledat výjimky a specifika pro jednotlivé soutěže např. rozdílné zaznamenávání časového údaje o vstřelení branky. Celkový upravený soubor jsme rozdělili na několik menších podle soutěží. Jako vhodný software ke zpracování dat a otestování zvolených hypotéz byl vybrán výpočetní program Matlab¹. Soubory s daty o utkáních z jednotlivých soutěží jsme importovali do Matlabu, kde se staly základem pro další práci. Každá hypotéza vyžadovala specifická data a proto jsme pro každou hypotézu napsali funkci, která na vstupu načetla základní data z jednotlivých lig a poté vyhledala a vyfiltrovala pouze potřebná data pro danou hypotézu. Následně na těchto datech provedla statistické testy potřebné k otestování zvolených hypotéz. Výsledky jednotlivých testů byly exportovány do výstupních souborů ve formě tabulek a grafů. Celkový rozsah zdrojových kódů pro analýzu dat, testování hypotéz a vytvoření příslušných výstupů byl přibližně 3 500 řádků.

¹verze *R2009b*

2.2 Popis použitých dat

O zápasech byly zaznamenávány tyto údaje:

- v rámci jaké ligy byl zápas odehrán
- zda se jednalo o zápas v základní hrací části nebo playoff
- číslo kola v jakém se zápas odehrál
- datum utkání
- rozdělení na domácí a hostující tým
- výsledek utkání tzn. počet vstřelených branek domácího a hostujícího týmu
- časy vstřelení každé branky v utkání
- ukončení zápasu v základní hrací době či v prodloužení
- rozhodnutí zápasu v trestných střeleních

Ukázka datového souboru je zobrazena na následujících obrázcích.

Country	League	ID League	ID Match	Playoff 0/1	Round	Neutral site	Date	Home Team	ID Home Team	Away Team	ID Away Team	Goals home	Goals away
CZE	1st League	73837	5257190	0	10	0	14.10.2000	dř "stdz" n. Labem	433931	Opava	430999	4	3
CZE	1st League	73837	5257192	0	11	0	18.10.2000	Kadadř	437449	dř "stdz" n. Labem	433931	2	4
CZE	1st League	73837	5257224	0	15	0	4.11.2000	Hvdř "zda Brno	437556	Tdř "ebdř" dř	436200	4	4
CZE	1st League	73837	5257300	0	26	0	13.12.2000	Hvdř "zda Brno	437556	Beroun	430985	5	3
CZE	Extraleague - Q	80667	5637721	1	-1	0	23.3.2002	Kladno	430995	Liberec	430996	1	4
CZE	Extraleague - Q	80667	5637938	1	-1	0	24.3.2002	Kladno	430995	Liberec	430996	2	5
CZE	Extraleague - Q	80667	5637942	1	-1	0	27.3.2002	Liberec	430996	Kladno	430995	2	4
CZE	Extraleague - Q	80667	5637943	1	-1	0	28.3.2002	Liberec	430996	Kladno	430995	3	0
CZE	Extraleague - Q	80667	5643500	1	-1	0	31.3.2002	Kladno	430995	Liberec	430996	1	2
FIN	SM Liiga	73969	5307675	0	1	0	16.9.1999	Kiekko Espoo	431033	Ilves Tampere	431029	2	4
FIN	SM Liiga	73969	5307676	0	1	0	16.9.1999	Jokerit Helsinki	431030	Lahti Pelicans	442582	1	4
FIN	SM Liiga	73969	5307677	0	1	0	16.9.1999	Jyp Jyväskylä	431031	Hdř "meenlinna	431027	3	5
FIN	SM Liiga	73969	5307678	0	1	0	16.9.1999	Lukko Rauma	431034	Saipa	433950	4	1
FIN	SM Liiga	73969	5307679	0	1	0	16.9.1999	Tappara Tampere	431035	dř "ssdř" t Pori	431026	2	4
GLO	Baltica Cup	75041	5370579	0	1	1	17.12.1997	Russia	431265	Sweden	431267	0	0
GLO	Baltica Cup	75042	5370805	0	2	1	16.12.1998	Finland	431258	Czech Republic	431257	0	3
GLO	Baltica Cup	75043	5370955	0	1	1	16.12.1999	Czech Republic	431257	Sweden	431267	2	0
GLO	Baltica Cup	75043	5370962	0	5	1	20.12.1999	Sweden	431267	Finland	431258	0	0
GLO	Baltica Cup	80342	5626439	0	3	1	22.12.2001	Russia	431265	Czech Republic	431257	0	4
United States	NHL	77274	5423490	0	0	0	4.10.1996	St. Louis	431118	Colorado	431103	4	2
United States	NHL	77274	5423491	0	0	0	4.10.1996	Edmonton	431106	Buffalo	431100	4	3
United States	NHL	77274	5423492	0	0	0	4.10.1996	Los Angeles	431109	NY Islanders	431112	1	0
United States	NHL	77274	5423493	0	0	0	5.10.1996	Boston	431099	NY Rangers	431113	4	4
United States	NHL	77274	5423494	0	0	0	5.10.1996	Montreal	431110	Ottawa	431114	3	3
SVK	Extraliga	74530	5478179	0	1	0	7.9.1999	Liptovskdř " Mikuldř	433217	Slovan Bratislava	433214	2	4
SVK	Extraliga	74530	5478180	0	1	0	7.9.1999	Spidř "skdř" Novdř "Ves	433220	Zvolen	433221	0	4

Obrázek 2.1: Ukázka datového souboru - první část

Goals Home in Detail	Goals Home Times													
4	16	19	43	58	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
2	10	28	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
4	18	33	36	46	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
5	17	23	25	29	60	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
1	37	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
2	33	42	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
2	1	56	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
3	16	27	43	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
1	40	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
2	48	54	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
1	57	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
3	12	28	60	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
4	19	22	51	56	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
2	16	55	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
2	27	40	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
4	10	19	26	44	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
4	9	24	33	44	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
1	29	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
4	17	20	29	34	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
3	1	30	40	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
2	12	51	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1
0	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1	-1

Obrázek 2.2: Ukázka datového souboru - druhá část

Dále v textu budou používány zkratky pro názvy národních soutěží. Jejich přehled je v Tabulce 2.1.

Název soutěže	Zkratka
Kanadsko-americká Národní Hokejová Liga	NHL
Česká extraliga	CZE
První česká liga	CZE1
Švédská Elitserien	SWE
Finská SM-liiga	FIN
Slovenská extraliga	SVK
Mezinárodní utkání	INT

Tabulka 2.1: Přehled zkratk názvů soutěží

Data pro jednotlivé národní ligy byla sbírána v různých časových intervalech. Jsou zde tedy rozdíly v počtech utkání mezi soutěžemi. Přehled od kdy do kdy byla data pro jednotlivé soutěže sbírána, počty utkání a jejich podíl v celkovém datovém balíku je zobrazen v Tabulce 2.2.

Nejvíce dat bylo nasbíráno v kanadsko-americké NHL, kde byla data zaznamenávána od sezony 1996/1997 až do sezony 2010/2011². Celkově včetně playoff se jedná o 14 746 utkání.

Pro českou extraligu začala být data sbírána také v sezoně 1996/1997 nepřetržitě až do sezony 2010/2011 včetně zápasů playoff. Od roku 2001 do roku 2011 byly také zaznamenávány barážové zápasy o udržení v extralize³. Celkový počet zaznamenaných zápasů z české extraligy je 5 866.

Dále byla sledována také druhá česká nejvyšší soutěž. Data z první české hokejové ligy včetně utkání playoff jsou k dispozici od sezony 2000/2001 do sezony 2010/2011. Datový soubor se skládá z 3 495 utkání.

Čtvrtou nejpočetnější skupinu tvoří data z mezistátních utkání. Jedná se o zápasy národních týmů v časovém rozmezí od roku 1997 do roku 2011. Utkání byla hrána v rámci světových šampionátů, olympijských her a turnajů evropské hokejové tour. Celkově se jedná o data z 864 zápasů.

Pro slovenskou extraligu ledního hokeje a švédskou Elitserien byla data sbírána pouze ve dvou sezonách a to v sezoně 1999/2000 a 2000/2001. V obou případech byla data sbírána i pro zápasy ve vyřazovacích bojích. Soubor dat pro švédskou hokejovou soutěž obsahuje 573 utkání a pro slovenskou extraligu 432 zápasů.

²V NHL byla sezona 2004/2005 zrušena z důvodu chybějící kolektivní smlouvy.

³S výjimkou sezony 2006/2007, kdy bylo z extraligy vyloučeno mužstvo HC Vsetín a postup do nejvyšší české hokejové soutěže slavil vítěz finále 1.ligy HC Slovan Ústí nad Labem.

Nejméně dat bylo nasbíráno v nejvyšší finské hokejové lize, jelikož data byla sbírána pouze v sezoně 1999/2000. Opět včetně zápasů playoff. Celkový počet zaznamenaných utkání je 337.

Liga	Od roku	Do roku	Počet zápasů	Podíl z celkem
NHL	1996	2011	14 746	56,04 %
CZE	1996	2011	5 866	22,29 %
CZE1	2000	2011	3 495	13,28 %
INT	1997	2011	864	3,28 %
SWE	1999	2001	573	2,19 %
SVK	1999	2001	432	1,64 %
FIN	1999	2000	337	1,28 %
Celkem			26 313	100 %

Tabulka 2.2: Přehled soutěží a počtu utkání

2.3 Rozdíly v bodovém ohodnocení

Bodová ohodnocení se týká utkání, která byla odehrána v tzv. **základní části sezony**. Po této části sezony se tabulka rozdělí na dvě části. Týmy z horní části tabulky postupují do playoff a pro týmy v druhé části tabulky zpravidla sezona končí. Určení týmu, který by měl po sezoně sestoupit do nižší soutěže je velmi specifické, jelikož liga jako například NHL je uzavřená soutěž, takže týmům nehrozí sestup do jiné soutěže. Naproti tomu v české extralize se hraje tzv. **baráž** o účast v příštím ročníku extraligy. Od sezony 1996/1997 do sezony 2006/2007 hrál baráž automaticky tým, který skončil po základní části sezony na posledním místě tabulky. Od sezony 2007/2008 hrají poslední čtyři týmy tzv. **playout**, kde se utkají mezi sebou čtyřikrát každý s každým. Poslední z této minitabulky (započítávají se do ní body z průběhu celé sezony) hraje baráž s vítězem první ligy o účast v příštím ročníku extraligy.

Bodování se mezi jednotlivými národními ligami liší, jelikož každá liga má svá vlastní pravidla, jimiž se řídí. Ale bodové ohodnocení se v minulosti měnilo i v rámci jednotlivých lig v závislosti na vývoji pravidel moderního hokeje. Z historického hlediska byl až do konce devadesátých let ve všech zkoumaných ligách zápas ukončen po odehrání základní hrací doby. To se ale změnilo na přelomu tisíciletí.

Jako první ze zmíněných soutěží zavedli změnu v bodování švédská nejvyšší soutěž Elitserien a kanadsko-americká NHL. V NHL bylo zavedeno tzv. prodloužení, které nastává v případě, že je stav utkání po základní hrací době (60 minut) nerozhodný, již v sezoně 1982/1983. Ve švédské soutěži zavedli odlišný bodovací systém na rozdíl od NHL. Za výhru v základní hrací době získává tým 3 body. Pokud je po základní hrací době stav utkání nerozhodný, tak nastává pětiminutové prodloužení. Jestliže se jednomu z týmů podaří v prodloužení skórovat, tak utkání končí. Vítěz získává 2 body, poražený 1 bod. V případě, že nepadne v prodloužení branka, tak přichází na řadu série samostatných nájezdů, které rozhodnou o vítězi utkání. Vítěz získává 2 body a poražený 1 bod. Utkání tak má vždy svého vítěze. Přehled bodovacích systémů je v Tabulce 2.3.

Liga	Od roku	Do roku	Počet sezon	V/Vp/Pp/R/P
NHL	1996	1999	3	2/2/0/1/0
NHL	1999	2004	5	2/2/1/1/0
NHL	2004	2011	7	2/2/1/-/0
SWE	1999	2001	2	3/2/1/-/0

Tabulka 2.3: Přehled bodovacích systémů soutěží NHL a Elitserien

V NHL bylo zavedeno odlišné bodování. V případě výhry v základní hrací době získává vítězný tým 2 body a poražený žádný. Pokud je po šedesáti minutách stav nerozhodný, přichází prodloužení. Až do sezony 1998/1999 byl tým, který vstřelil v prodloužení branku jako první odměněn dvěma body a poražený nezískal žádný. V následující sezoně, ale přišla změna v bodovém odměňování a tým, kterému se povedlo vstřelit branku získal opět 2 body, ale poražený obdržel 1 bod. Na rozdíl od švédské Elitserien při nerozhodném stavu po prodloužení nepřicházejí samostatné nájezdy, nýbrž je utkání ukončeno s tím, že každý tým získává jeden bod. Tato pravidla platila v NHL 5 let. Poté vedení kanadsko-americké NHL také přistoupilo k zavedení samostatných nájezdů v případě, že stav utkání je nerozhodný i po prodloužení. Body jsou rozděleny stejně jako v případě rozhodnutí zápasu během prodloužení. Vítěz tedy získává 2 body a poražený 1 bod. Toto bodové ohodnocení platí až do současnosti.

Nejvyšší česká a slovenská liga následovaly tuto změnu v bodovém ohodnocení s ročním zpožděním. Přehled těchto bodovacích systémů je v Tabulce 2.4. Od sezony 2000/2001 se tedy zavedlo prodloužení, ve kterém vítěz získal 2 body a poražený 1 bod. V případě remízy i po pětiminutovém prodloužení bylo utkání ukončeno a oba týmy získaly po jednom bodu. Pokud byl zápas již rozhodnut v základní hrací době, tak vítěz získal 3 body a poražený žádný. Datový soubor obsahuje data z následujících sezon už jen pro

Liga	Od roku	Do roku	Počet sezon	V/Vp/Pp/R/P
CZE	1996	2000	4	2/-/-/1/0
CZE	2000	2006	6	3/2/1/1/0
CZE	2006	2011	5	3/2/1/-/0
SVK	1999	2000	1	2/-/-/1/0
SVK	2000	2001	1	3/2/1/1/0

Tabulka 2.4: Přehled bodovacích systémů české a slovenské extraligy

českou extraligu. Zde došlo ještě k jedné změně v sezoně 2006/2007. A to ke stejné jako v případě NHL. Byla zrušena remíza. Pokud nepadla branka v prodloužení, tak přichází na řadu samostatné nájezdy. Vítěz opět získává 2 body a poražený jeden bod. Bodové ohodnocení za vítězství v základní hrací době zůstalo stejné. Toto bodové ohodnocení je platné až do současnosti.

Ve druhé české nejvyšší soutěži došlo ke stejným změnám jako v nejvyšší soutěži. Přehled těchto bodovacích systémů je v Tabulce 2.5. Jen tyto změny přicházely s ročním zpožděním. Od sezony 2001/2002 se hrálo prodloužení a od sezony 2007/2008 byly zavedeny po prodloužení samostatné nájezdy a tedy byla zrušena remíza.

Liga	Od roku	Do roku	Počet sezon	V/Vp/Pp/R/P
CZE1	2000	2001	1	2/-/-/1/0
CZE1	2001	2007	6	3/2/1/1/0
CZE1	2007	2011	4	3/2/1/-/0

Tabulka 2.5: Přehled bodovacích systémů české první ligy

Z finské nejvyšší soutěže máme záznamy o utkáních pouze ze sezony 1999/2000. V této sezoně bylo bodování následující. Zápas byl ukončen po základní hrací době, nebylo tedy prodloužení, ani samostatné nájezdy. Vítěz získal 2 body a poražený žádný. V případě remízy si týmy spravedlivě rozdělily po jednom bodu. Přehled bodovacího systému je v Tabulce 2.6.

Liga	Od roku	Do roku	Počet sezon	V/Vp/Pp/R/P
FIN	1999	2000	1	2/-/-/1/0

Tabulka 2.6: Přehled bodovacího systému finské SM-liigy

2.4 Základní statistiky

2.4.1 Vstřelené góly

V této části jsou provedeny základní popisné statistiky pro jednotlivé ligové soutěže. Výsledky jsou shrnuty v tabulkách a grafech. Jako ukázkový vzorek byly zvoleny základní statistiky celého utkání. Základní statistiky pro jednotlivé třetiny jsou uvedeny v příloze diplomové práce na CD. Data byla rozdělena podle národních soutěží. V Tabulce 2.7 je přehled základních statistik vstřelených gólů pro jednotlivé soutěže. Mezi základní statistiky jsme zařadili *medián*, což je 50%-ní kvantil a dělí obor hodnot náhodné veličiny na dvě zhruba stejně pravděpodobné části. V našem případě je počet branek diskrétní veličinou X a medián $\tilde{x} = x_{0,50}$ je tedy definován současnými vztahy

$$P(X \leq \tilde{x}) \geq \frac{1}{2},$$

$$P(X \geq \tilde{x}) \geq \frac{1}{2}.$$

Více o charakteristikách polohy a variability lze najít v [3] v Kapitole 6.2 a 6.3.

Liga	Počet zápasů	Průměr gólů	Sm. odchylka gólů	Medián gólů
CZE	5 866	5,48	1,77	5
CZE1	3 495	5,46	1,82	5
FIN	337	6,15	1,94	6
SWE	573	5,88	1,88	6
NHL	14 746	5,37	1,65	6
SVK	432	6,20	2,17	6
INT	864	5,62	2,10	5,5
Celkem	26 313	5,43	1,74	5

Tabulka 2.7: Základní statistiky vstřelených gólů pro jednotlivé soutěže

Zápasy jsme také zkoumali také z pohledu domácího a hostujícího týmu. V Tabulce 2.8 jsou zobrazeny základní statistiky vstřelených gólů pro domácí tým v rámci jednotlivých soutěží.

Liga	Počet zápasů	Počet gólů	Průměr gólů	Sm. odchylka gólů	Medián gólů
CZE	5866	18 325	3,12	1,84	3
CZE1	3495	10 917	3,12	1,91	3
FIN	337	1 154	3,42	2,04	3
SWE	573	1 950	3,40	1,98	3
NHL	14 746	41 469	2,81	1,67	3
SVK	432	1 622	3,75	2,37	3
INT	864	2 922	3,38	2,23	3
Celkem	26 313	78 801	2,97	1,80	3

Tabulka 2.8: Základní statistiky vstřelených gólů pro domácí tým

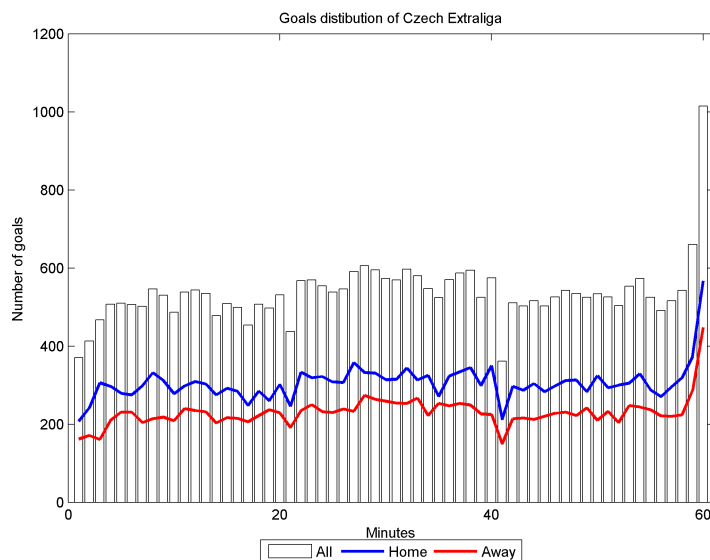
V následující tabulce jsou zobrazeny základní statistiky vstřelených gólů pro hostující tým rozdělené podle soutěží.

Liga	Počet zápasů	Počet gólů	Průměr gólů	Sm. odchylka gólů	Medián gólů
CZE	5 866	13 813	2,35	1,61	2
CZE1	3 495	8 174	2,34	1,63	2
FIN	337	920	2,73	1,77	2
SWE	573	1 418	2,47	1,65	2
NHL	14 746	37 749	2,56	1,62	2
SVK	432	1 055	2,44	1,70	2
INT	864	1 937	2,24	1,80	2
Celkem	26 313	64 802	2,46	1,63	2

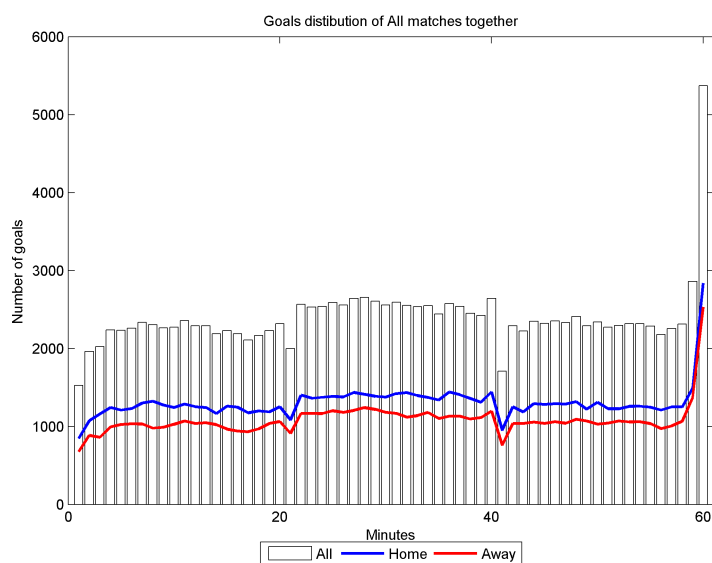
Tabulka 2.9: Základní statistiky vstřelených gólů pro hostující tým

2.4.2 Góly po minutách

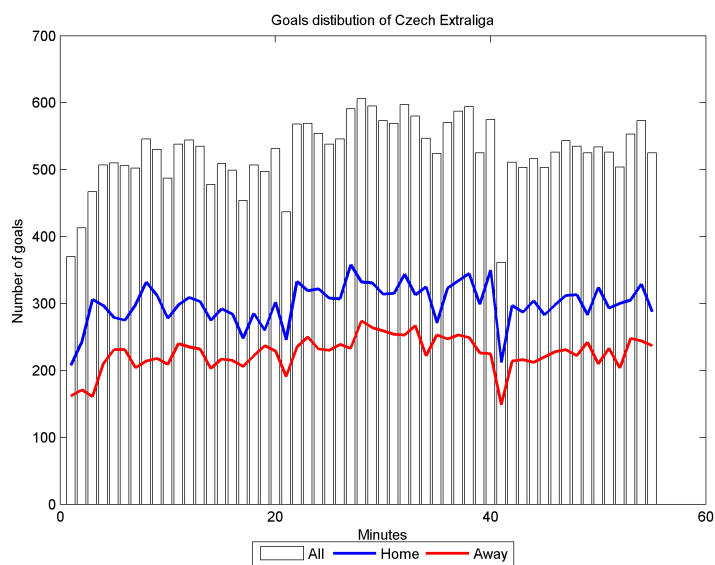
Zkoumali jsme rozložení počtu branek v jednotlivých minutách. Zde jsme narazili na zajímavý jev, kdy nejvíce branek padá v průběhu druhé třetiny. Neuvažujeme závěrečných 5 minut utkání, jelikož v nich může docházet k ne-standardní herní situaci tzv. **hry bez brankáře**. Jde o odvolání brankáře a jeho náhradu hráčem do pole. Tým se tedy snaží těžit z početní výhody jednoho hráče navíc a vstřelit branku. Ve všech dostupných ligách se tento jev objevil. Pro ukázkou jsme zvolili data z české extraligy a souhrnná data ze všech soutěží dohromady. Rozdělení branek po minutách pro tyto soutěže je zobrazeno v následujících obrázcích. Grafy pro ostatní soutěže jsou přiloženy v příloze diplomové práce na CD.

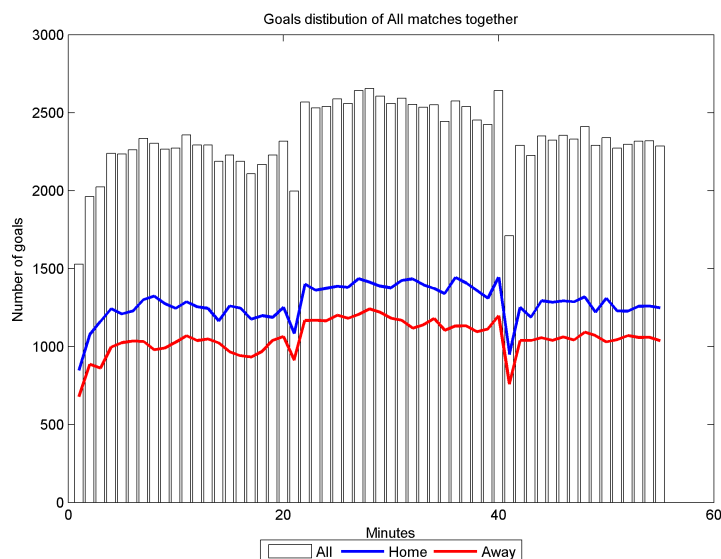
Obrázek 2.3: Rozdělení branek do 60.minuty v české extralize

Obrázek 2.4: Rozdělení branek do 60.minuty ve všech soutěžích

Obrázek 2.5: Rozdělení branek do 55.minuty v české extralize

Obrázek 2.6: Rozdělení branek do 55.minuty ve všech soutěžích

2.4.3 Vyrovnanost soutěží

Zjišťovali jsme také vyrovnanost jednotlivých soutěží. Vypočítali jsme pravděpodobnosti výhry domácího celku, remízy a výhry hostujícího týmu (prohry domácího celku). Používali jsme výsledek v normální hrací době. Pokud v zápase měly týmy po 60 minutách stejný počet branek a nastalo prodloužení, tak se tento zápas započítal jako remízový bez ohledu na výsledek prodloužení.

Pravděpodobnost výhry domácího celku se pohybovala nad hranicí 50 %. Jen ve finské lize a NHL se domácí týmy dostaly pod tuto hranici vyhraných utkání. Pravděpodobnost remízy se pohybovala přibližně od 0,1 do 0,2. Pouze u NHL byla zjištěna vyšší pravděpodobnost remízy a to 0,224. V případě výhry hostujícího týmu byla opět nejvyšší pravděpodobnost zjištěna u NHL 0,343. V ostatních soutěžích je pravděpodobnost výhry hostujícího týmu v rozmezí od 0,259 do 0,320.

Pomocí testu rovnosti parametrů π_i $I \geq 2$ alternativních rozdělení jsme otestovali hypotézu: o stejném nebo větším poměru výher domácích v základní hrací době u NHL než ve všech ostatních testovaných soutěžích. Popis

tohoto testu lze najít v [3] v Kapitole 12.14. Použili jsme testovou statistiku

$$u = \frac{p_1 - p_2}{\sqrt{\bar{p}(1 - \bar{p})\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}},$$

kde

$$\bar{p} = \frac{1}{N} \sum_{i=1}^I n_i p_i,$$

p_i je výběrový podíl v i -tém výběru a n_i je rozsah i -tého výběru, $i = 1, 2, \dots, I$.
Kritický obor

$$W = \{u; u \leq -u_{1-\alpha}\}.$$

Výsledek testu je zobrazen v Tabulce 2.10.

H₀: poměr výher domácích v základní hrací době v NHL je větší nebo roven poměru v ostatních testovaných soutěžích		
Vyrovnanost soutěží	NHL	Ostatní testované soutěže
Počet vítězství domácích	6 387	6 130
Počet neproher hostů	8 359	5 437
u statistika		-15,6
Kritická hodnota		-1,645
Hladina významnosti		5 %
Nulová hypotéza		zamítnuta

Tabulka 2.10: Přehled výsledku testu vyrovnanosti NHL

Tuto hypotézu jsme zamítli na hladině významnosti $\alpha = 5\%$.

Z tohoto můžeme soudit, že v kanadsko-americké NHL nehraje domácí prostředí stejně významnou roli jako v ostatních soutěžích. Domácí tým vyhrává s mnohem nižší pravděpodobností než je tomu v jiných ligách. Přehled pravděpodobností pro jednotlivé ligy je zobrazen v Tabulce 2.11

Liga	Pravděpodobnost výhry domácích	Pravděpodobnost remízy	Pravděpodobnost výhry hostů
CZE	0,522	0,204	0,274
CZE1	0,520	0,188	0,292
FIN	0,478	0,202	0,320
SWE	0,590	0,099	0,311
NHL	0,433	0,224	0,343
SVK	0,579	0,162	0,259
INT	0,583	0,144	0,273
Celkem	0,476	0,208	0,316

Tabulka 2.11: Pravděpodobnosti výhry, remízy a prohry domácího celku

Zaznamenávali jsme i počet utkání, ve kterých došlo k rozhodnutí zápasu až v prodloužení a určili jsme poměr vítězných prodloužení mezi domácím a hostujícím týmem. Tyto údaje jsou v Tabulce 2.12.

Liga	Počet prodloužení	Výhra domácí	Výhra hosté	Ppst výhry domácí	Ppst výhry hosté
CZE	746	374	372	0,501	0,499
CZE1	529	299	230	0,565	0,435
FIN	16	9	7	0,563	0,437
SWE	57	29	28	0,509	0,491
NHL	2 227	1 140	1 087	0,511	0,489
SVK	25	19	6	0,760	0,240
INT	64	32	32	0,500	0,500
Celkem	3 664	1 902	1 762	0,52	0,48

Tabulka 2.12: Přehled údajů o prodlouženích

Výhodu domácího prostředí můžeme také prozkoumat porovnáním pravděpodobností výher domácích oproti výhrám hostů. V Tabulce 2.13 jsou vypočteny podmíněné pravděpodobnosti výher domácího týmu o jeden, dva, tři,... a o šest a více branek za podmínky, že domácí tým zvítězil. Stejně podmíněné pravděpodobnosti jsme vypočetli také pro výhry hostujícího týmu, které jsou uvedeny v Tabulce 2.14.

Liga/Rozdíl golů	1	2	3	4	5	6 a více
CZE	0,248	0,287	0,222	0,121	0,068	0,054
CZE1	0,229	0,307	0,209	0,117	0,066	0,073
FIN	0,217	0,193	0,273	0,137	0,068	0,112
SWE	0,231	0,240	0,272	0,112	0,071	0,074
NHL	0,302	0,288	0,245	0,099	0,039	0,027
SVK	0,180	0,224	0,196	0,168	0,084	0,148
INT	0,232	0,222	0,188	0,135	0,067	0,155
Celkem	0,270	0,284	0,232	0,111	0,053	0,050

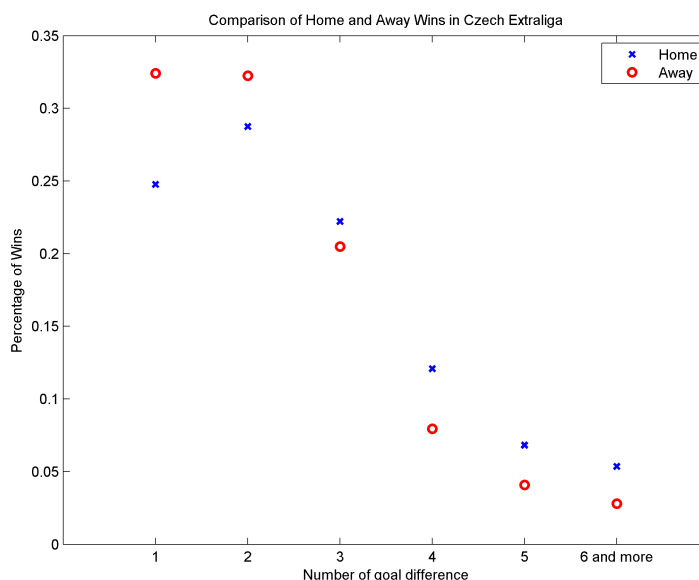
Tabulka 2.13: Pravděpodobnosti výhry domácího týmu o 1,2,3,4,5 a o šest a více branek

Liga/Rozdíl golů	1	2	3	4	5	6 a více
CZE	0,324	0,322	0,205	0,080	0,041	0,028
CZE1	0,330	0,316	0,219	0,075	0,042	0,019
FIN	0,287	0,333	0,204	0,093	0,037	0,046
SWE	0,281	0,303	0,258	0,101	0,028	0,028
NHL	0,328	0,296	0,239	0,082	0,031	0,023
SVK	0,268	0,330	0,161	0,134	0,063	0,045
INT	0,284	0,250	0,212	0,097	0,089	0,068
Celkem	0,324	0,303	0,228	0,082	0,037	0,025

Tabulka 2.14: Pravděpodobnosti výhry hostujícího týmu o 1,2,3,4,5 a o šest a více branek

Podmíněná pravděpodobnost výhry hostujícího týmu o jeden gól je ve všech soutěžích větší než výhra domácího týmu o jeden gól. Tento poměr se s rostoucím počtem branek obrací ve prospěch domácího týmu, kde u výher o šest a více branek je pravděpodobnost dvakrát vyšší u domácího týmu oproti hostujícímu týmu. Jako vzor jsme vybrali českou extraligu.

Na Obrázku 2.7 jsou zobrazeny podíly výher pro domácí a hostující tým v závislosti na počtu gólů, o které tým vyhrál.

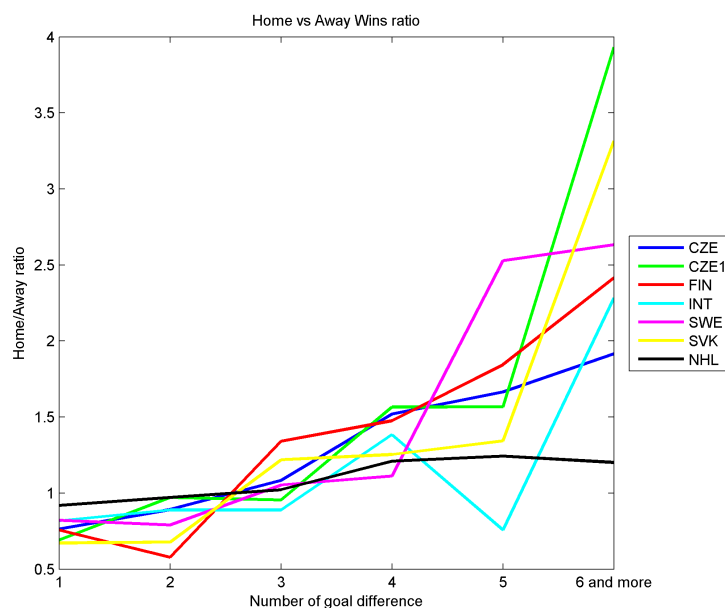
Obrázek 2.7: Porovnání podmíněných pravděpodobností výher domácího a hostujícího týmu v závislosti na počtu gólů, o které vyhrály v české extralize

Přehled poměru podmíněných pravděpodobností výher o jeden, dva, tři, čtyři, pět a šest a více branek domácího týmu oproti výhrám hostujícího týmu je zobrazen v Tabulce 2.15.

Liga/Rozdíl gólů	1	2	3	4	5	6 a více
CZE	0,76	0,89	1,08	1,52	1,67	1,91
CZE1	0,69	0,97	0,95	1,57	1,57	3,93
FIN	0,76	0,58	1,34	1,48	1,84	2,41
SWE	0,82	0,79	1,05	1,11	2,53	2,63
NHL	0,92	0,97	1,02	1,21	1,24	1,20
SVK	0,67	0,68	1,22	1,25	1,34	3,32
INT	0,82	0,89	0,89	1,38	0,76	2,28
Celkem	0,83	0,94	1,02	1,35	1,46	2,00

Tabulka 2.15: Poměr mezi podmíněnými ppstmi výher domácího a hostujícího týmu o 1,2,3,4,5 a o šest a více branek

Zajímavé je, že například v české extralize se poměr mezi podmíněnými pravděpodobnostmi výher domácích a hostů zvyšuje z přibližně 0,76 (v případě výher o jednu branku) až do 1,92 (v případě výher o šest a více branek). Ale u NHL je toto rozmezí pouze od 0,92 do 1,20. Což opět vypovídá o tom, že domácí prostředí nemá v NHL na výsledek utkání takový vliv. Srovnání soutěží pomocí poměru mezi podmíněnými pravděpodobnostmi výher domácích a hostujících je zobrazeno na Obrázku 2.8.

Obrázek 2.8: Srovnání soutěží pomocí poměru mezi podmíněnými pravděpodobnostmi výher domácích a hostů

3 Averze ke ztrátě

Averze ke ztrátě (Loss aversion) je ekonomický pojem z oblasti teorie rozhodování. Popisuje náklonnost jednotlivců k silnějšímu vnímání ztráty než stejného zisku. Lidé mají tendenci se více vyhýbat ztrátám (za cenu nižšího zisku), než riskovat ve prospěch vyššího zisku (s možností větší ztráty) [5].

Při rozhodování lidí za bezrizikové volby dochází k zvláštním řetězcům chování. Skutečnost, že lidé často požadují mnohem více za odevzdání předmětu než by byli schopni zaplatit pro jeho získání. Tento jev se nazývá **nadační efekt** (endowment effect). Druhou zvláštností je silná tendence jedinců k setrvání ve stávajícím stavu, jelikož nevýhody opuštění tohoto stavu se jeví větší než výhody. Tento efekt nazýváme **náklonnost k současnému stavu** (status quo bias). V následujících podkapitolách jsou jednotlivé pojmy vysvětleny a popsány na příkladech.

3.1 Nadační efekt

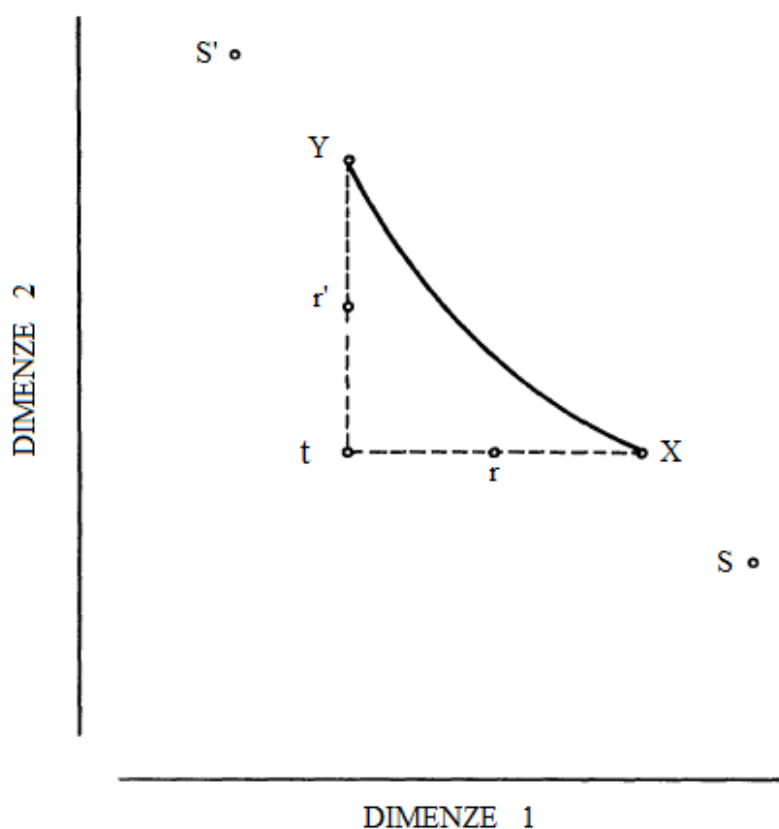
Ztráta užitku spojená se vzdáním se hodnotného předmětu je větší než získaný užitek spojený s přijetím tohoto předmětu. Tato nesrovnalost je označována jako nadační efekt. Bylo provedeno několik experimentů na prokázání tohoto jevu. Následující experiment provedli a popsali D. Kahneman, J. L. Knetsch a R.H. Thaler ve svém odborném článku [4].

77 studentů bylo náhodně rozděleno do tří skupin. První skupina, Prodejci, byla obdarována hrníčkem na kávu a dotázána, zda by byli ochotni prodat tento hrníček za jakoukoliv částku na škále od \$0,25 do \$9,25. Druhá skupina Kupců byla dotázána, zda by byli ochotni koupit daný hrníček ve stejné množině cen. Třetí skupina, nazývaná Voliči, nedostala hrníček, ale mohla si zvolit na každé úrovni z cenové škály, zda si vyberou hrníček nebo dané množství peněz.

Všimněme si, že Prodejci a Voliči jsou v objektivně stejné situaci. Rozhodují se na každé cenové úrovni mezi hrníčkem a daným množstvím peněz. Nicméně Voliči se chovali mnohem více jako Kupci než jako Prodejci. Průměrné zjištěné ceny byly: Prodejci: \$7,12; Voliči: \$3,12; Kupci: \$2,87. Ceny prodávajících jsou přibližně 2,5krát větší než ceny, za které jsou kupující ochotni hrneček koupit. Tato nesrovnalost je tedy nazývána nadační efekt.

3.2 Náklonnost k současnému stavu

Zachování stávajícího stavu je jednou z možností týkajících se problémů rozhodování. Na Obrázku 3.1 je zobrazeno několik možností. Pokud se osoba, která se rozhoduje, nachází v referenčním bodě t , tak nedělá rozdíl mezi x a y . Preferuje ale x před y z referenčního bodu x , a y před x z bodu y . Obrázek 3.1 a následující příklad náklonnosti k současnému stavu je možné najít v odborném článku [5].

Obrázek 3.1: Množina referenčních bodů pro volbu mezi x a y

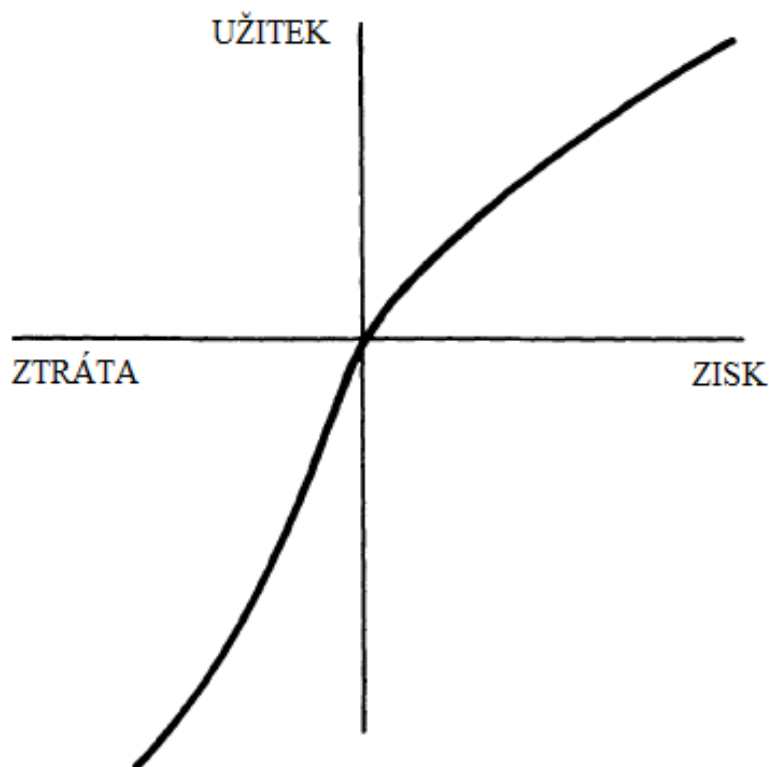
Vysokoškoláci ze dvou různých tříd byli požádáni o vyplnění krátkého dotazníku. Studenti z první třídy dostali jako okamžitou odměnu zdobený hrnček. Studenti z druhé třídy obdrželi velkou tabulku švýcarské čokolády. Na konci lekce byl oběma skupinám studentů ukázán alternativní dárek a byla jim povolena možnost vyměnit dárek, který dostali, za ten druhý. Museli jen zvednout kartičku s nápisem "Obchod". Ačkoliv transakční náklady spojené

s výměnou byly malé, tak přibližně 90 % účastníků zůstalo u dárku, který obdrželi.

V článku [4] autoři zmiňují jiný experiment zkoumající náklonnost k současnému stavu. Státy New Jersey a Pennsylvania nabízejí volbu mezi dvěma typy automobilového pojištění: levnější pojistka, která omezuje právo žaloby, a dražší pojistka, která podporuje neomezené právo žaloby. Motoristům v New Jersey je jako základní nabízena levnější pojistka s možností získat neomezené právo žaloby za příplatek. Nicméně v Pennsylvánii je základní možností dražší typ pojistky s možností změny na levnější typ. Dvě skupiny byly dotázány na výběr mezi těmito dvěma alternativami pojistek. První skupině byl prezentován plán z New Jersey a druhé plán z Pennsylvánie. Z těch, kterým byl nabídnut plán z New Jersey, si jen 23 % zvolilo zakoupení práva žaloby. Zatímco 53 % ze skupiny, které byl nabídnut plán z Pennsylvánie, zůstalo u zachování tohoto práva.

3.3 Averze ke ztrátě

Averze ke ztrátě poukazuje na tendenci lidí silně upřednostňovat vyhnutí se ztrátě oproti získání výnosu. Nadační efekt a efekt náklonnosti k současnému stavu se projevují v asymetrickém tvaru S-křivky užitekovej funkce, která je nazývána averze ke ztrátě. Existující empirické studie naznačují, že poměr strmostí užitekovej funkce mezi dvěma oblastmi pro malé nebo průměrné výnosy a ztráty peněz je kolem 2:1 [5]. Užitekovej funkce je naznačena v Obrázku 3.2.

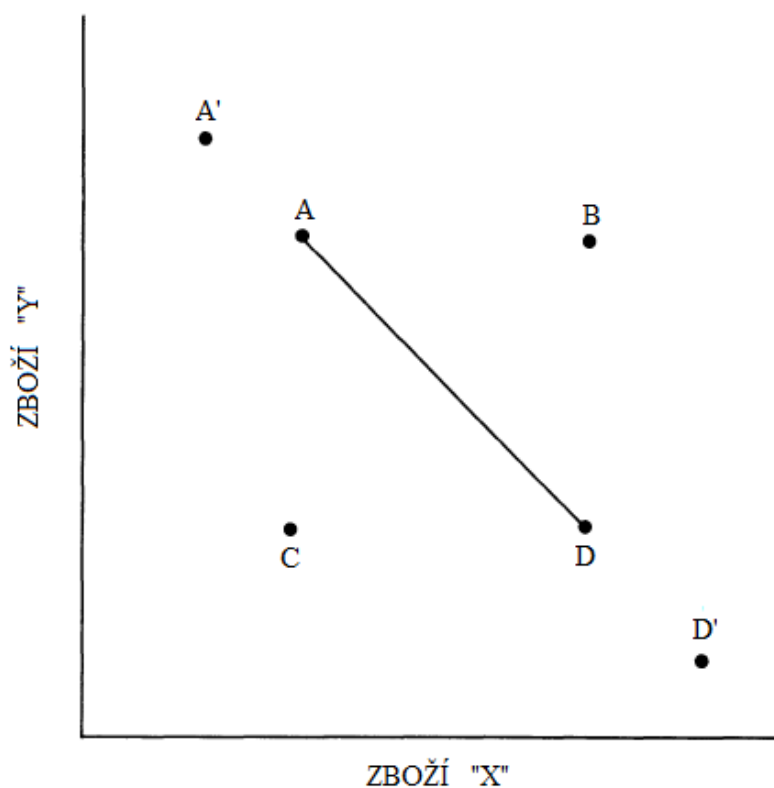

Obrázek 3.2: Typická užitková funkce

Možnosti obchodu a jiné transakce jsou hodnoceny jako zisky a ztráty vztahující se k neutrálnímu referenčnímu bodu. Na Obrázku 3.3 je vysvětlen přístup osoby rozhodující se mezi dvěma možnostmi.

Osoba má na výběr mezi stavem A , kde má více zboží Y a méně zboží X , a stavem D , kde má naopak více zboží X a méně zboží Y . Na obrázku jsou zobrazeny čtyři různé referenční body. Osoba volí mezi dvěma zisky, jestliže referenční bod je C . Nebo naopak mezi dvěma ztrátami, jestliže referenční bod je B , a dvěma různými výměnami, jestliže referenční body jsou A , resp. D . Řekněme, že zboží Y je hrneček a zboží X jsou peníze. Referenční body pro Prodejce a Kupce z předchozího příkladu v Podkapitole 3.1 jsou A a C . Averze k riziku vyjadřuje, že rozdíl mezi stavem, kdy vlastníme hrneček a kdy ho nevlastníme je větší z bodu A než z C , což vysvětluje rozdílné množství peněz, které subjekty přikládají za těchto podmínek hrnečku.

Uvedeme si příklad z [4]. Představme si, že jako část profesního tréninku nám byla přidělena brigáda. Tento trénink končí a my musíme hledat za-

Obrázek 3.3: Množina referenčních bodů pro volbu mezi body A a D

městnání. Zvažujeme dvě možnosti. Ve většině aspektů jsou jako naše brigáda kromě množství osobních kontaktů a času stráveným dojížděním do a z práce. K porovnání těchto dvou prací a té současné slouží Tabulka 3.1.

Práce	Kontakt s ostatními	Čas dojíždění
Současná práce	izolován po dlouhé úseky	10 min.
Práce A	kontakt s ostatními je limitován	20 min.
Práce D	mírně společenský	60 min.

Tabulka 3.1: Přehled možností prací

Možnosti A a D jsou hodnoceny z referenční pozice současné práce, která je lepší z hlediska dojíždění, ale s nízkým počtem osobních kontaktů (bod A' v Obrázku 3.3). V další verzi problému máme stejné pracovní možnosti, ale referenční práce zahrnuje "mnohem příjemnější společenské prostředí a 80 minut dojíždění denně do práce", což je bod D' na Obrázku 3.3. V první verzi problému si práci A vybralo 70 % dotázaných. Ve druhé verzi jen 33 %.

Z toho plyne, že lidé jsou citlivější na oblast, ve které ztrácejí vzhledem k jejich referenčnímu bodu.

Druhý příklad averze ke ztrátě je opět z odborného článku [4]. Dotázaným bylo řečeno, že byli vystaveni vzácné smrtelné nemoci a nyní čelí šanci 0,1 %, že do čtrnácti dnů zemřou bezbolestnou smrtí. Musejí se rozhodnout, kolik by byli schopni zaplatit za vakcínu, aby byla okamžitě zakoupena. Stejně osoby byly také dotázány, jakou kompenzaci by požadovaly za účast v lékařském experimentu, ve kterém by čelily 0,1% šanci rychlé a bezbolestné smrti. Většina dotázaných byla schopna zaplatit za vakcínu částku o řád vyšší než by požadovala za účast v lékařském experimentu.

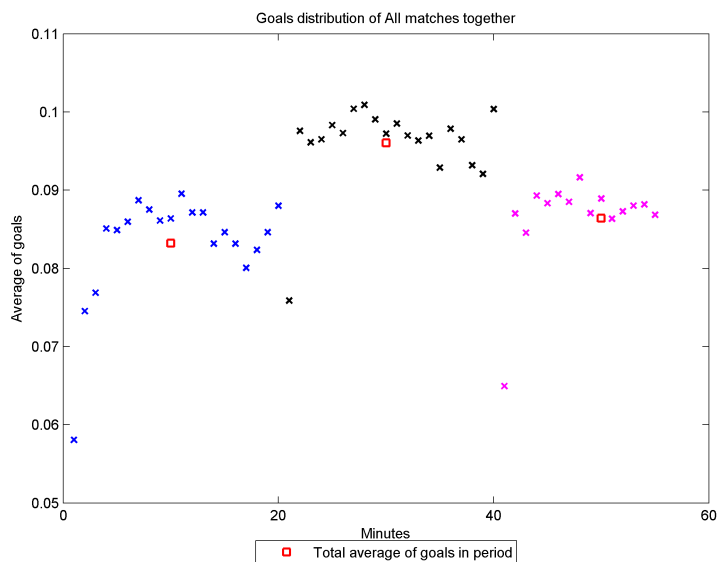
Averzí ke ztrátě v oblasti sportu se taktéž zabývá několik odborných článků. D. G. Pope a M. E. Schweitzer publikovali v roce 2011 článek o averzi ke ztrátě v golfu [8]. Další dva články o averzi ke ztrátě jsou spjaty s ledním hokejem, konkrétně s NHL. A. N. Banerjee, J. F. Swinnen a A. Weersink se zabývali změnami pravidel a strategií týmů [1] a D. Coates s B. R. Humphreyssem zkoumali návštěvnost utkání v souvislosti s vyrovnaností týmů [2]. Dále je v přípravě článek o averzi k riziku a ztrátě v oblasti sportu, jehož autory jsou L. J. A. Lenten, J. Libich a P. Stehlík [7].

V této práci jsme formulovali dvě hypotézy, které by mohly poukázat na projevení se averze ke ztrátě v ledním hokeji. První hypotéza se týká vyššího počtu vstřelených branek v průběhu druhé třetiny. Tento jev můžeme vysvětlit pomocí averze ke ztrátě, jelikož týmy nastupují do poslední třetiny za určitého stavu a v určité pozici. Pokud tým nastupuje v pozici vedoucího týmu, tak se bude pravděpodobně více soustředit na obrannou hru na úkor útočení a možnosti své vedení ještě navýšit. Vyhýbá se tedy ztrátě bodů za vítězství na úkor vylepšení své pozice v utkání. Tudíž ve třetí třetině padne méně branek. Případem, kdy je stav po dvou třetinách remízový, se zabývá další hypotéza. Zkoumali jsme průměrný počet gólů vstřelených ve třetí třetině u zápasů, kde je stav neremízový, resp. remízový. Předpokládáme, že v remízových utkáních se týmy snaží vyhnout ztrátě jednoho bodu za remízu raději než možnosti získat bonusový bod v případě vstřelení branky a vítězství v základní hrací době. Opět se tedy jedná o jev vysvětlitelný pomocí averze ke ztrátě.

4 Rozdíl gólů mezi třetinami

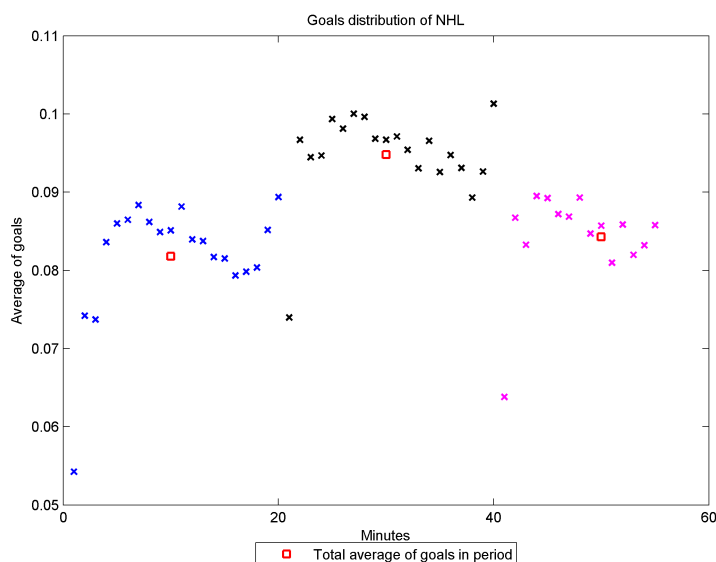
V Podkapitole 2.4.2 jsme identifikovali zajímavý jev. Jednalo se o vyšší počet vstřelených branek v průběhu druhé třetiny v porovnání s dalšími dvěma třetinami. Tento jev prozkoumáme blíže v této kapitole.

Vykreslili jsme si průměrný počet branek, které padnou v každé minutě utkání. Neuvažujeme posledních pět minut zápasu, jelikož v závěru třetí třetiny dochází k nestandardní herní situaci tzv. hry bez brankáře. Na Obrázku 4.1 je zobrazeno rozložení průměrného počtu gólů v každé minutě a průměrný počet gólů v každé třetině přepočtený na jednu minutu. Jedná se o data všech soutěží dohromady.

Obrázek 4.1: Průměrný počet branek v každé minutě ve všech ligách dohromady

Dále jsme na ukázkou vybrali data z kanadsko-americké NHL, která jsou zobrazena na Obrázku 4.2. Grafy pro ostatní soutěže jsou přiloženy na CD u diplomové práce.

Obrázek 4.2: Průměrný počet branek v každé minutě v NHL

4.1 Shoda počtu branek v jednotlivých třetinách

Hypotézu o tom, že v každé třetině padá stejný počet branek jsme testovali pomocí χ^2 -testu dobré shody. Popis tohoto testu lze najít v [9] v Kapitole 4.10.1. Jelikož ve třetí třetině neuvažujeme posledních pět minut utkání, tak z vlastní podstaty hypotézy musíme zanedbat také posledních pět minut v první a druhé třetině. Testovali jsme tři skupiny dat: českou extraligu, NHL a všechna dostupná data dohromady. V Tabulce 4.1 je uveden přehled počtů gólů v daných intervalech pro jednotlivé skupiny.

Skupina	Počet zápasů	Počet gólů od 1-15 min	Počet gólů od 21-35 min	Počet gólů od 41-55 min
CZE	5 866	7 442	8 394	7 738
NHL	14 746	18 018	21 016	18 642
Všechna data	26 313	32 780	37 915	34 114

Tabulka 4.1: Přehled počtu branek v daných intervalech

U všech námi testovaných skupin jsme zamítli nulovou hypotézu na hladině významnosti 5 % o tom, že góly jsou v jednotlivých třetinách rozloženy rovnoměrně. Výsledek χ^2 -testu pro českou extraligu je zobrazen v Tabulce 4.2.

H₀:	góly jsou v jednotlivých třetinách rozloženy rovnoměrně		
Česká extraliga	1.třetina	2.třetina	3.třetina
Počet gólů	7 442	8 394	7 738
Očekávaný počet gólů	7 858	7 858	7 858
χ^2 -statistika	60,4		
P-hodnota	< 0,01		
Hladina významnosti	5 %		
Nulová hypotéza	zamítnuta		

Tabulka 4.2: Přehled výsledku χ^2 -testu shodnosti počtu gólů ve třetinách pro českou extraligu

Výsledek χ^2 -testu pro NHL je zobrazen v následující tabulce.

H₀:	góly jsou v jednotlivých třetinách rozloženy rovnoměrně		
NHL	1.třetina	2.třetina	3.třetina
Počet gólů	18 018	21 016	18 642
Očekávaný počet gólů	19 225,33	19 225,33	19 225,33
χ^2 -statistika	260,3		
P-hodnota	< 0,01		
Hladina významnosti	5 %		
Nulová hypotéza	zamítnuta		

Tabulka 4.3: Přehled výsledku χ^2 -testu shodnosti počtu gólů ve třetinách pro NHL

Výsledek χ^2 -testu pro všechny soutěže dohromady je zobrazen v následující tabulce.

H₀:	góly jsou v jednotlivých třetinách rozloženy rovnoměrně		
Všechna data	1.třetina	2.třetina	3.třetina
Počet gólů	32 780	37 915	34 114
Očekávaný počet gólů	34 936,33	34 936,33	34 936,33
χ^2 -statistika	406,4		
P-hodnota	< 0,01		
Hladina významnosti	5 %		
Nulová hypotéza	zamítnuta		

Tabulka 4.4: Přehled výsledku χ^2 -testu shodnosti počtu gólů ve třetinách pro všechna data

4.2 Regrese

V této části jsme se zaměřili na závislost počtu branek na minutě zápasu. Vytvořili jsme dvě hypotézy, které testujeme v následujících dvou podkapitolách. Nicméně tyto hypotézy nebyly hlavním cílem diplomové práce. Jednalo se spíše o náhled a vytvoření si představy o průběhu třetiny resp. utkání. Z tohoto důvodu nebyly regrese provedeny detailněji, tj. ověření předpokladů lineární a nelineární regrese.

4.2.1 Lineární regrese

V kapitole 4.1 jsme zamítli hypotézu o tom, že góly jsou v jednotlivých třetinách rozloženy rovnoměrně. Rozhodli jsme se podívat na lineární závislost počtu branek také uvnitř třetin. Zápas jsme rozdělili na třetiny. Pomocí lineární regrese jsme testovali v každé třetině zvláště lineární závislost průměrného počtu branek na minutě třetiny. Teorii k lineární regresní analýze lze najít v [9] v Kapitole 6.1. Vysvětlovaná proměnná y_i je průměrný počet branek a vysvětlující proměnná x_i je minuta ve třetině. Regresní model je tedy:

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 \cdot x_i + \epsilon_i \quad (i = 1, 2, \dots, n).$$

V modelu odhadujeme neznámé parametry β_0 a β_1 . Odhady jsme provedli v softwaru Matlab¹ pomocí funkce *regress*, která pro odhad používá metodu nejmenších čtverců. Neznámé náhodné odchylky jsou značeny ϵ_i . Pro použití lineární regrese předpokládáme, že náhodné odchylky splňují podmínky:

- $E(\epsilon_i) = 0$ pro $i = 1, 2, \dots, n$;
- $D(\epsilon_i) = \sigma^2$ pro $i = 1, 2, \dots, n$;
- veličiny ϵ_i ($i = 1, 2, \dots, n$) jsou nezávislé.

Testujeme hypotézu:

$$H_0 : \beta_1 = 0.$$

Hypotézu H_0 zamítáme na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ v případě třetí třetiny v české extralize a první třetiny ve finské lize. V těchto případech je průměrný počet branek lineárně závislý na minutě třetiny. Ve všech ostatních soutěžích v každé třetině je průměrný počet gólů lineárně nezávislý na minutě třetiny. V následujících tabulkách je zobrazen odhad koeficientu β_1 lineární regrese pro každou třetinu ve všech testovaných soutěžích.

	CZE	CZE1	NHL	FIN
1. třetina	$5,35 \cdot 10^{-4}$ *	$3,00 \cdot 10^{-4}$	$5,48 \cdot 10^{-4}$ *	$1,66 \cdot 10^{-3}$ **
2. třetina	$3,09 \cdot 10^{-4}$	$8,80 \cdot 10^{-5}$	$1,43 \cdot 10^{-4}$	$2,48 \cdot 10^{-4}$
3. třetina	$1,09 \cdot 10^{-3}$ **	$8,46 \cdot 10^{-4}$ *	$2,91 \cdot 10^{-4}$	$1,82 \cdot 10^{-3}$ *

Tabulka 4.5: Přehled odhadů koef. β_1 lin. regrese v každé třetině.

Vysvětlivky: * p = 0,1; ** p = 0,05; *** p = 0,01

	SWE	SVK	INT	Vše
1. třetina	$2,49 \cdot 10^{-4}$	$1,47 \cdot 10^{-3}$ *	$1,07 \cdot 10^{-4}$	$5,20 \cdot 10^{-4}$ *
2. třetina	$-1,20 \cdot 10^{-4}$	$3,29 \cdot 10^{-4}$	$2,04 \cdot 10^{-4}$	$1,74 \cdot 10^{-4}$
3. třetina	$1,28 \cdot 10^{-3}$ *	$7,44 \cdot 10^{-4}$	$-2,30 \cdot 10^{-4}$	$5,74 \cdot 10^{-4}$

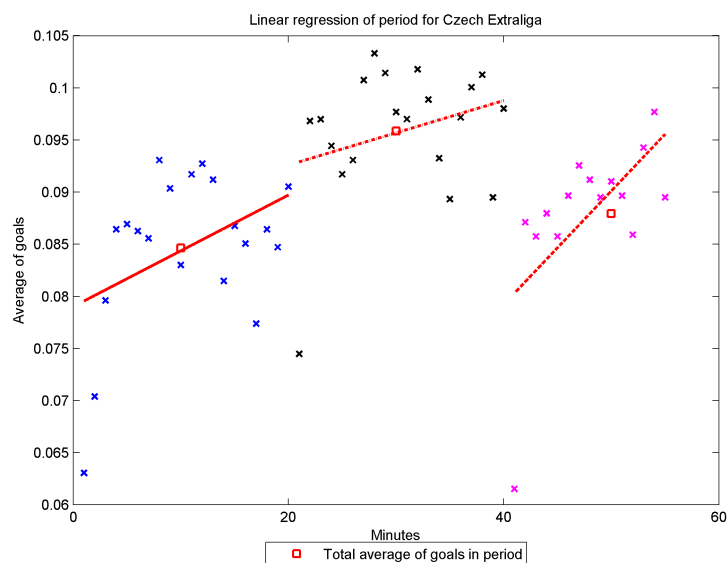
Tabulka 4.6: Přehled odhadů koef. β_1 lin. regrese v každé třetině.

Vysvětlivky: * p = 0,1; ** p = 0,05; *** p = 0,01

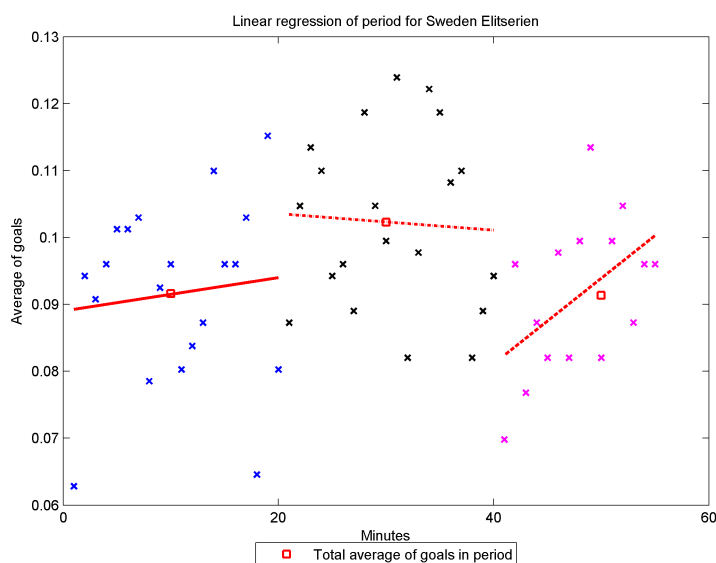
¹verze R2009b

Za zmínku stojí výsledky pro druhou třetinu švédské ligy a třetí třetinu mezinárodních utkání, ve kterých jako jediných má sklon přímky lineární regrese klesající tendenci.

Zobrazení lineární regrese v jednotlivých třetinách pro českou extraligu a švédskou ligu jsou na Obrázku 4.3 a 4.4.

Obrázek 4.3: Lineární regrese třetin pro českou extraligu

Obrázek 4.4: Lineární regrese třetin pro švédskou ligu

4.2.2 Nelineární regrese

V této části jsme již zápas na třetiny nerozdělovali, ale pokusili jsme se pomocí nelineární regrese hrubě kvantifikovat závislost průměrného počtu branek mezi třetinami. Teorii k nelineární regresní analýze lze najít v [9] v Kapitole 6.16. Vysvětlovaná proměnná y_i je průměrný počet branek a vysvětlující proměnná x_i je minuta v utkání. Navrhli jsme model nelineární regrese v tomto tvaru:

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 \cdot e^{-\beta_2(x_i - \beta_3)^2} + \epsilon_i \quad (i = 1, 2, \dots, n).$$

V modelu odhadujeme neznámé parametry β_0 , β_1 , β_2 , β_3 . Odhady jsme provedli v softwaru Matlab² pomocí funkce *nlinfit*, která pro odhad používá metodu nejmenších čtverců. Neznámé náhodné odchylky jsou značeny ϵ_i .

²verze R2009b

Pro použití nelineární regrese předpokládáme, že náhodné odchylky splňují podmínky:

- $E(\epsilon_i) = 0$ pro $i = 1, 2, \dots, n$;
- $D(\epsilon_i) = \sigma^2$ pro $i = 1, 2, \dots, n$;
- veličiny ϵ_i ($i = 1, 2, \dots, n$) jsou nezávislé.

Tento model se ukázal jako nevhodný pro data z finské a slovenské soutěže, jelikož výstupní hodnoty nenabývaly konečných čísel. Z tohoto důvodu jsme tyto soutěže zanedbali. Odhady koeficientů pro ostatní soutěže jsou uvedeny v následující tabulce.

	CZE	CZE1	NHL	SWE	INT	Vše
β_0	0,0863	0,0854	0,0824	0,0917	0,0861	0,0845
β_1	0,0143	0,0139	0,0163	0,0161	0,0231	0,0157
β_2	0,0189	0,0157	0,0118	0,0195	0,0147	0,0139
β_3	30,4570	30,3622	30,0398	30,5510	31,2091	30,1922

Tabulka 4.7: Odhady koeficientů pro jednotlivé soutěže

Testované hypotézy:

$$H_0 : \beta_0 = 0$$

$$H_0 : \beta_1 = 0$$

$$H_0 : \beta_2 = 0$$

$$H_0 : \beta_3 = 0$$

Tyto nulové hypotézy jsme zamítli na základě intervalů spolehlivosti na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ u NHL, u mezinárodních utkání a u skupiny slučující data ze všech soutěží.

V případě české extraligy, české první ligy a švédské ligy byl statisticky nevýznamný na stejné hladině významnosti parametr β_2 . Intervaly spolehlivosti koeficientů pro českou extraligu, první ligu a švédskou ligu jsou uvedeny v Tabulce 4.8.

	CZE		CZE1		SWE	
	dolní odhad	horní odhad	dolní odhad	horní odhad	dolní odhad	horní odhad
β_0	0,0834	0,0891	0,0823	0,0885	0,0868	0,0966
β_1	0,0079	0,0207	0,0075	0,0203	0,0049	0,0273
β_2	-0,0025	0,0403	-0,0028	0,0342	-0,0147	0,0537
β_3	27,9382	32,9758	27,5439	33,1806	26,6867	34,4153

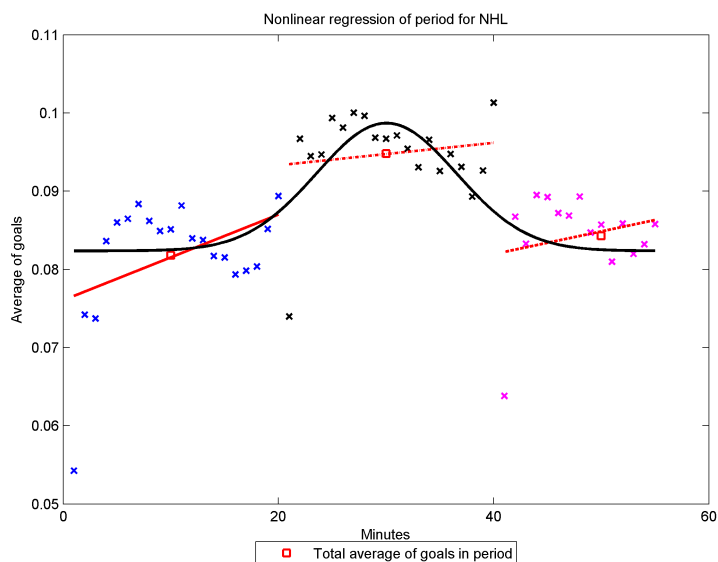
Tabulka 4.8: Intervaly spolehlivosti koeficientů pro CZE, CZE1 a SWE na hladině významnosti 5 %

Intervaly spolehlivosti koeficientů pro ostatní soutěže jsou uvedeny v Tabulce 4.9.

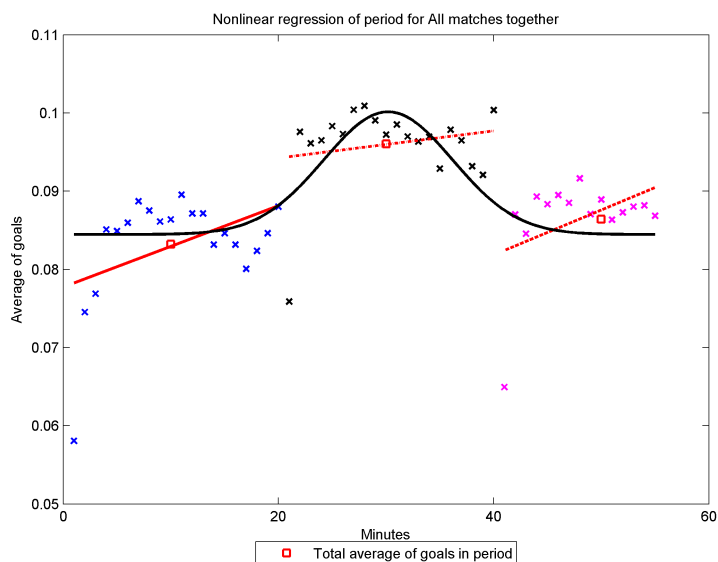
	NHL		INT		Vše	
	dolní odhad	horní odhad	dolní odhad	horní odhad	dolní odhad	horní odhad
β_0	0,0793	0,0854	0,0824	0,0899	0,0817	0,0872
β_1	0,0109	0,0217	0,0156	0,0306	0,0104	0,0209
β_2	0,0015	0,0222	0,0024	0,0269	0,0018	0,0260
β_3	27,7599	32,3197	29,1731	33,2450	28,0250	32,3595

Tabulka 4.9: Intervaly spolehlivosti koeficientů pro NHL, INT a všechna data na hladině významnosti 5 %

Pro ukázkou nelineární regresní funkce jsme zvolili data z kanadsko-americké NHL a ze všech soutěží dohromady. Funkce jsou zobrazeny v následujících dvou grafech. Grafy pro ostatní soutěže jsou uvedeny v přílohách na příloženém CD.

Obrázek 4.5: Nelineární regrese pro kanadsko-americkou NHL

Obrázek 4.6: Nelineární regrese pro všechna utkání dohromady

5 Vliv systému bodování

V této kapitole se zaměřujeme na to, zda bodovací systém má vliv na motivaci týmů rozhodnout utkání v základní hrací době. Použili jsme data z české extraligy. V sezoně 2000/2001 došlo v české extralize ke změně v oceňovacím systému. Změna se týkala zavedení tzv. prodloužení viz část 2.3. Změnil se ale také počet bodů, které obdržel tým za vítězství v základní hrací době. Do této změny pravidel získal tým za vítězství v základní hrací době 2 body, kdežto po této změně byl vítězný tým odměněn třemi body.

Vybrali jsme zápasy z české extraligy, které byly sehrány v rámci základní části sezony. To znamená, že jsme vyloučili utkání hraná v play-off a v baráži o extraligu. Námi vybraná data jsme rozdělili do dvou skupin. V první skupině byla utkání z let 1996 - 2000, kdy platil dvoubodový systém oceňování. Do druhé skupiny patřila utkání z let 2000 - 2011, kdy už byl zaveden třibodový systém oceňování. U obou skupin jsme rozdělili data na utkání, kde byla po dvou třetinách remíza a na ostatní utkání, kde nebyl stav utkání po 40 minutách remízový. Zkoumali jsme, zda je statisticky významný rozdíl mezi průměrným počtem vstřelených branek ve třetí třetině u dvoubodového a třibodového systému. Ve třetí třetině jsme se zaměřili na časový úsek mezi 41. minutou a 55. minutou. Opět z důvodu možnosti hry bez brankáře, která v posledních minutách utkání nastává. Zkoumali jsme tři různé hypotézy týkající se průměrného počtu vstřelených branek ve třetí třetině, které jsou popsány v následujících podkapitolách. V závěrečné podkapitole jsme testovali pomocí χ^2 -testu, zda pravděpodobnost, že padne ve třetí třetině gól závisí na bodovacím systému.

V průběhu let docházelo také k jiným změnám pravidel, které mohly ovlivnit počet branek v utkání. Došlo například k posunutí modré čáry tzn. útočníci v případě přesilové hry mají větší prostor ke kombinaci v útočném pásmu soupeře. Dále se změnila pravidla pro maximální velikost brankářské výstroje tzn. omezila se maximální velikost brankářských betonů a rozměry brankářských rukavic. Vliv těchto faktorů nezkoumáme, jelikož žádným způsobem neovlivňují motivaci týmů rozhodnout utkání v základní hrací době.

5.1 Remíza vs. Neremíza (vše)

V obou bodovacích systémech jsme porovnávali dvě skupiny zápasů. První skupinu tvořila utkání, kde byl remízový stav po čtyřiceti minutách a druhou utkání, kde byl stav po čtyřiceti minutách neremízový tzn. jeden z týmů byl ve vedení. V případě obou skupin jsme nerozlišovali počet dosažených branek. Zápasy s výsledky 0:0, 1:1, 2:2 atd. jsme všechny zařadili do skupiny remízových utkání. Stejný přístup byl uplatněn ve druhé skupině, kam patřila utkání s jakýmkoli rozhodným výsledkem po dvou třetinách. V následujících dvou tabulkách jsou shrnuty údaje o utkáních v obou bodovacích systémech.

Dvoubodový systém	Remíza	Neremíza
Počet utkání	243	953
Průměr gólů v rozmezí 41-55 min.	1,189	1,475
Výběrová směrodatná odchylka gólů	1,131	1,186
Průměr domácích gólů v rozmezí 41-55 min.	0,712	0,878
Výběrová směrodatná odchylka gólů	0,904	0,937
Průměr hostujících gólů v rozmezí 41-55 min.	0,477	0,597
Výběrová směrodatná odchylka gólů	0,688	0,769

Tabulka 5.1: Dvoubodový systém

Tříbodový systém	Remíza	Neremíza
Počet utkání	905	3159
Průměr gólů v rozmezí 41-55 min.	1,238	1,328
Výběrová směrodatná odchylka gólů	1,073	1,101
Průměr domácích gólů v rozmezí 41-55 min.	0,697	0,754
Výběrová směrodatná odchylka gólů	0,842	0,868
Průměr hostujících gólů v rozmezí 41-55 min.	0,540	0,574
Výběrová směrodatná odchylka gólů	0,695	0,730

Tabulka 5.2: Tříbodový systém

5.1.1 Srovnání systémů pro remízová utkání

Stanovili jsme dvě hypotézy. V případě remízových utkání jsme testovali, zda se změnil průměrný počet vstřelených branek po zavedení tříbodového systému. Předpokládáme, že zvýšením bodového ohodnocení za vítězství v základní hrací době vzroste motivace týmů rozhodnout utkání v průběhu třetí třetiny a tím i počet vstřelených branek. Tuto hypotézu otestujeme t-testem pro dva nezávislé výběry z normálního rozdělení se stejnými rozptyly. Nejdříve ale otestujeme předpoklad, že se data v jednotlivých bodovacích systémech řídí normálním rozdělením. Definujeme nulovou hypotézu:

$$H_0 : X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

Parametry hypotetického normálního rozdělení jsou neznámé. Z tohoto důvodu použijeme k ověření hypotézy Lilliefors test normality. Podrobnosti a teorii k tomuto testu lze najít v [9] Kapitola 4.10.2 Kolmogorovův test a Lillieforsův test. V Tabulce 5.3 jsou shrnuty výsledky testu pro remízová utkání v obou systémech.

Systém bodování	Lilliefors test normality dat			
	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
Dvoubodový	243	0,213	0,058	1
Tříbodový	905	0,226	0,030	1

Tabulka 5.3: Lilliefors test normality pro remízová utkání v různých systémech bodování

Na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o tom, že data pocházejí z normálního rozdělení.

Vzhledem k tomu, že data nepocházejí z normálního rozdělení, tak použijeme obecnější oboustranný t-test středních hodnot pro dva libovolné nezávislé výběry (viz [9] Kapitola 4.6.3 t-test pro dva libovolné nezávislé výběry).

$$H_0 : \mu_{dvoj} = \mu_{troj}$$

Hypotézu na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ nezamítáme.

Průměrný počet branek vstřelených v rozmezí 41. až 55. minuty v zápasech, kde je stav po dvou třetinách remízový, je u dvoubodového a tříbodového systému shodný. Výsledky hypotézy jsou shrnuty v Tabulce 5.4.

	Dvoubodový systém	Tříbodový systém
Počet utkání	243	905
Průměr gólů v rozmezí 41-55 min.	1,189	1,238
Výběrová směrodatná odchylka gólů	1,131	1,073
p-hodnota t-testu	0,551	
Hladina významnosti	5 %	
Hypotéza H_0	nezamítnuta	

Tabulka 5.4: Výsledky t-testu středních hodnot pro remízové zápasy

5.1.2 Srovnání systémů pro neremízová utkání

Druhá hypotéza testuje utkání, ve kterých není po dvou třetinách stav remízový. Testujeme, zda je průměrný počet vstřelených branek v rozmezí 41. minuty až 55. minuty shodný v obou bodovacích systémech. Předpokládáme, že by průměrný počet branek neměl být shodný. Tuto hypotézu otestujeme t-testem pro dva nezávislé výběry z normálního rozdělení se stejnými rozptyly. Nejdříve ale otestujeme předpoklad, že se data v jednotlivých bodovacích systémech řídí normálním rozdělením. Definujeme nulovou hypotézu:

$$H_0 : X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

Parametry hypotetického normálního rozdělení jsou neznámé. Z tohoto důvodu použijeme k ověření hypotézy Lilliefors test normality. Podrobnosti a teorii k tomuto testu lze najít v [9] Kapitola 4.10.2 Kolmogorovův test a Lillieforsův test. V Tabulce 5.5 jsou shrnuty výsledky testu pro neremízová utkání v obou systémech.

Lilliefors test normality dat				
Systém bodování	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
Dvoubodový	953	0,218	0,029	1
Tříbodový	3 159	0,220	0,016	1

Tabulka 5.5: Lilliefors test normality pro neremízová utkání v různých systémech bodování

Na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o tom, že data pocházejí z normálního rozdělení.

Vzhledem k tomu, že data nepocházejí z normálního rozdělení, tak použijeme obecnější oboustranný t-test středních hodnot pro dva libovolné nezávislé výběry (viz [9] Kapitola 4.6.3 t-test pro dva libovolné nezávislé výběry).

$$H_0 : \mu_{dvoj} = \mu_{troj}$$

Tuto hypotézu na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme.

Rozdíl průměrného počtu branek vstřelených v rozmezí 41. až 55. minuty v zápasech, kde není po dvou třetinách remíza, mezi dvoubodovým a tříbodovým systémem je statisticky významný. Výsledky hypotézy jsou shrnuty v Tabulce 5.6.

	Dvoubodový systém	Tříbodový systém
Počet utkání	953	3159
Průměr gólů v rozmezí 41-55 min.	1,475	1,328
Výběrová směrodatná odchylka gólů	1,186	1,101
p-hodnota t-testu	< 0,01	
Hladina významnosti	5 %	
Hypotéza H_0	zamítnuta	

Tabulka 5.6: Výsledky t-testu středních hodnot pro neremízové zápasy

5.2 Remíza vs. Neremíza (o jeden gól)

Stejně jako v minulé kapitole jsme porovnávali dvě skupiny zápasů v obou bodovacích systémech. Skupina tzv. remízových utkání zůstala stejná, ale narozdíl od předchozí kapitoly skupina tzv. neremízových utkání se změnila. Vybrali jsme pouze ta utkání, kde domácí nebo hostující tým vede o jednu branku. V následujících dvou tabulkách jsou shrnuty údaje o utkáních v obou bodovacích systémech.

Dvoubodový systém	Remíza	Neremíza
Počet utkání	243	402
Průměr gólů v rozmezí 41-55 min.	1,189	1,413
Výběrová směrodatná odchylka gólů	1,131	1,177
Průměr domácích gólů v rozmezí 41-55 min.	0,712	0,843
Výběrová směrodatná odchylka gólů	0,904	0,911
Průměr hostujících gólů v rozmezí 41-55 min.	0,477	0,570
Výběrová směrodatná odchylka gólů	0,688	0,751

Tabulka 5.7: Dvoubodový systém

Tříbodový systém	Remíza	Neremíza
Počet utkání	905	1475
Průměr gólů v rozmezí 41-55 min.	1,238	1,304
Výběrová směrodatná odchylka gólů	1,073	1,112
Průměr domácích gólů v rozmezí 41-55 min.	0,697	0,749
Výběrová směrodatná odchylka gólů	0,842	0,856
Průměr hostujících gólů v rozmezí 41-55 min.	0,540	0,555
Výběrová směrodatná odchylka gólů	0,695	0,743

Tabulka 5.8: Tříbodový systém

5.2.1 Srovnání systémů pro remízová utkání

Opět jsme testovali, zda se zvýšil průměrný počet vstřelených branek po zavedení tříbodového systému. Jelikož data v případě remízových utkání jsou shodná jako v Podkapitole 5.1, použili jsme postup z této kapitoly. Hypotéza a její výsledek je také identický. Hypotézu o shodnosti průměru vstřelených branek v tzv. remízových zápasech mezi oběma bodovacími systémy nezamítáme na hladině významnosti 5 %. Pro podrobné výsledky viz Podkapitola 5.1.1.

5.2.2 Srovnání systémů pro neremízová utkání

Opět testujeme utkání, ve kterých není po dvou třetinách stav remízový. Ale tentokrát je rozdíl branek mezi domácím týmem a hostujícím týmem přesně jeden gól. Testujeme, zda je průměrný počet vstřelených branek v rozmezí 41. minuty až 55. minuty shodný v obou bodovacích systémech. Předpokládáme, že by průměrný počet branek neměl být shodný. Tuto hypotézu

otestujeme t-testem pro dva nezávislé výběry z normálního rozdělení se stejnými rozptyly. Nejdříve ale otestujeme předpoklad, že se data v jednotlivých bodovacích systémech řídí normálním rozdělením. Definujeme nulovou hypotézu:

$$H_0 : X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

Parametry hypotetického normálního rozdělení jsou neznámé. Z tohoto důvodu použijeme k ověření hypotézy Lilliefors test normality. Podrobnosti a teorii k tomuto testu lze najít v [9] Kapitola 4.10.2 Kolmogorovův test a Lillieforsův test. V Tabulce 5.9 jsou shrnuty výsledky testu pro neremízová utkání v obou systémech.

Lilliefors test normality dat				
Systém bodování	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
Dvoubodový	402	0,232	0,045	1
Tříbodový	1 475	0,226	0,024	1

Tabulka 5.9: Lilliefors test normality pro neremízová utkání v různých systémech bodování

Na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o tom, že data pocházejí z normálního rozdělení.

Vzhledem k tomu, že data nepocházejí z normálního rozdělení, tak použijeme obecnější oboustranný t-test středních hodnot pro dva libovolné nezávislé výběry (viz [9] Kapitola 4.6.3 t-test pro dva libovolné nezávislé výběry).

$$H_0 : \mu_{dvoj} = \mu_{troj}$$

Tuto hypotézu na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ nezamítáme.

Rozdíl průměrného počtu branek vstřelených v rozmezí 41. až 55. minuty v zápasech, kde po dvou třetinách vede jedno z mužstev o gól, mezi dvoubodovým a tříbodovým systémem je statisticky nevýznamný. Výsledky hypotézy jsou shrnuty v Tabulce 5.10.

	Dvoubodový systém	Tříbodový systém
Počet utkání	402	1475
Průměr gólů v rozmezí 41-55 min.	1,413	1,304
Výběrová směrodatná odchylka gólů	1,177	1,112
p-hodnota t-testu	0,0957	
Hladina významnosti	5 %	
Hypotéza H_0	nezamítnuta	

Tabulka 5.10: Výsledky t-testu středních hodnot pro neremízové zápasy

5.3 Remíza vs. Neremíza (skupiny)

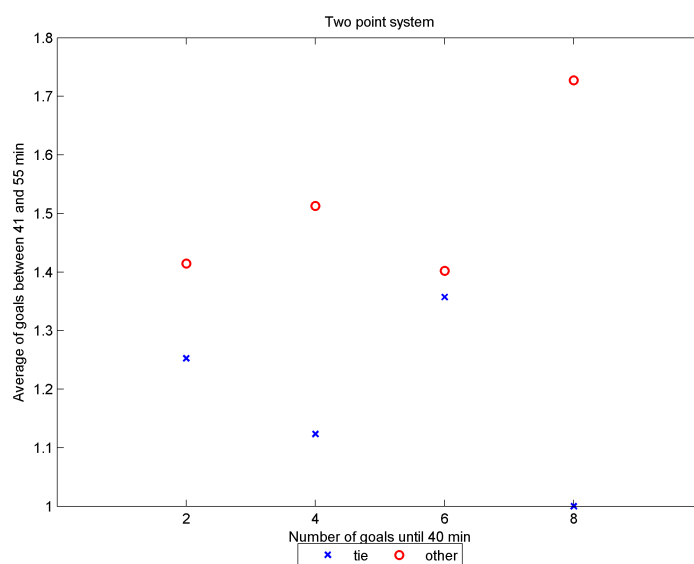
V této části jsme se podrobněji zaměřili na výsledek po 40 minutách utkání. Ve skupině remízových utkání jsme rozlišovali mezi stavem 0:0, 1:1, 2:2, 3:3 a 4:4. Stejným způsobem jsme rozlišovali i stav utkání, kde po dvou třetinách jeden z týmů vedl. Rozlišovali jsme zda padly 2, 4, 6, nebo 8 gólů. V případě, že padly 2 branky, tak přicházel v úvahu výsledek po dvou třetinách utkání buď 2:0 nebo 0:2. Pokud by byl výsledek 1:1, tak by byl zápas zařazen do skupiny remízových utkání.

Stejně jako v předchozích dvou částech jsme zjišťovali údaje o utkáních v obou systémech. V následující tabulce jsou tyto údaje shrnuty pro dvoubodový systém.

Dvoubodový systém Počet gólů	Počet utkání		Průměr gólů mezi 41.-55.min		Výběrová směr. odchylka gólů	
	Remíza	Jiný	Remíza	Jiný	Remíza	Jiný
0	32	0	1	-	0,880	-
2	91	70	1,253	1,414	1,207	1,280
4	81	152	1,123	1,513	1,029	1,239
6	28	92	1,357	1,402	1,420	1,090
8	9	22	1	1,727	1	1,202

Tabulka 5.11: Dvoubodový systém

Srovnání průměrného počtu gólů mezi 41. a 55. minutou mezi skupinou remízových a neremízových utkání pro dvoubodový systém je zobrazen v následujícím grafu.

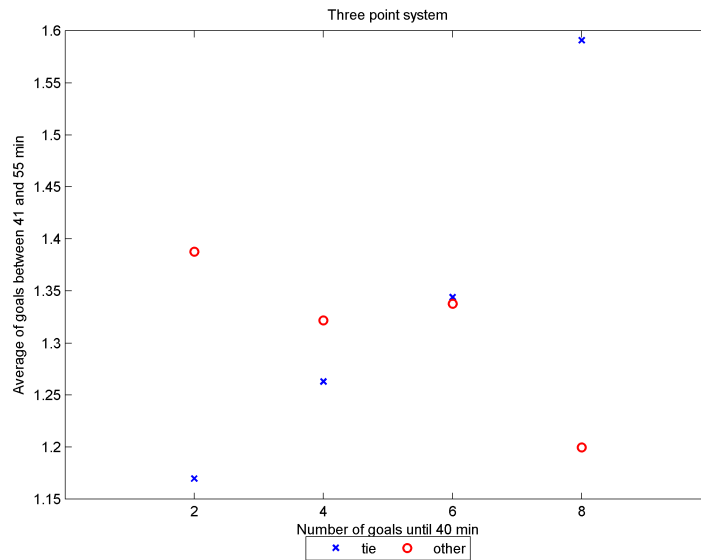
Obrázek 5.1: Srovnání skupin u dvoubodového systému

V Tabulce 5.12 je uveden přehled údajů pro třibodový systém.

Třibodový systém	Počet utkání		Průměr gólů mezi 41.-55.min		Výběrová směr. odchylka gólů	
	Remíza	Jiný	Remíza	Jiný	Remíza	Jiný
0	122	0	1,262	-	1,141	-
2	400	343	1,170	1,388	1,007	1,053
4	266	494	1,263	1,322	1,098	1,013
6	93	225	1,334	1,338	1,147	1,154
8	22	45	1,591	1,200	1,221	0,991

Tabulka 5.12: Třibodový systém

Srovnání průměrného počtu gólů mezi 41. a 55. minutou mezi skupinou remízových a neremízových utkání pro třibodový systém je zobrazen v následujícím grafu.

Obrázek 5.2: Srovnání skupin u třibodového systému

5.3.1 Srovnání systémů pro remízová utkání

V této části jsme opět porovnávali oba systémy z hlediska průměrného počtu vstřelených branek ve třetí třetině v rozmezí mezi 41. a 55. minutou. V obou systémech jsme rozdělili remízová utkání podle výše remízy a ty poté testovali. Začínali jsme s remízami 0:0 a pokračovali až do remíz 4:4. Hypotézu otestujeme t-testem pro dva nezávislé výběry z normálního rozdělení se stejnými rozptyly. Nejdříve ale otestujeme předpoklad, že se data v jednotlivých bodovacích systémech řídí normálním rozdělením. Definujeme nulovou hypotézu:

$$H_0 : X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

Parametry hypotetického normálního rozdělení jsou neznámé. Z tohoto důvodu použijeme k ověření hypotézy Lilliefors test normality. Podrobnosti a teorii k tomuto testu lze najít v [9] Kapitola 4.10.2 Kolmogorovův test a Lillieforsův test. V Tabulce 5.13 jsou shrnuty výsledky testu pro remízová

utkání v dvoubodovém systému.

Lilliefors test normality dat				
Stav utkání	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
0:0	32	0,216	0,154	1
1:1	91	0,242	0,093	1
2:2	81	0,208	0,099	1
3:3	28	0,206	0,164	1
4:4	9	0,286	0,274	1

Tabulka 5.13: Lilliefors test normality pro remízová utkání v dvoubodovém systému

V následující tabulce jsou shrnuty výsledky Lilliefors testu pro remízová utkání v třibodovém systému.

Lilliefors test normality dat				
Stav utkání	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
0:0	122	0,197	0,081	1
1:1	400	0,235	0,045	1
2:2	266	0,211	0,055	1
3:3	93	0,252	0,092	1
4:4	22	0,231	0,184	1

Tabulka 5.14: Lilliefors test normality pro remízová utkání v třibodovém systému

Ve všech testovaných skupinách v obou bodovacích systémech na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o tom, že data pocházejí z normálního rozdělení.

Vzhledem k tomu, že data nepocházejí z normálního rozdělení, tak použijeme obecnější oboustranný t-test středních hodnot pro dva libovolné nezávislé výběry (viz [9] Kapitola 4.6.3 t-test pro dva libovolné nezávislé výběry). Hypotéza

$$H_0 : \mu_{dvoj} = \mu_{troj}.$$

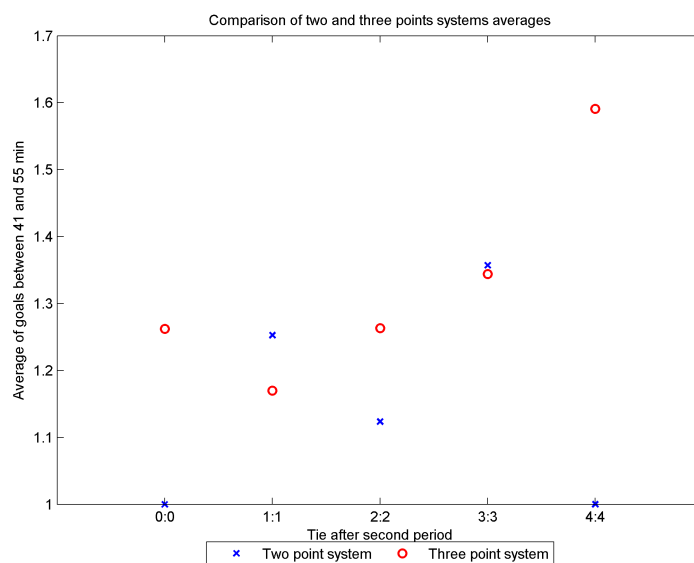
Nulovou hypotézu ve všech případech na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ nezamítáme.

Rozdíl mezi průměrným počtem branek u dvoubodového a třibodového systému není statisticky významný. Výsledky hypotéz pro jednotlivé skupiny remíz jsou shrnuty v Tabulce 5.15.

Stav utkání	Počet utkání		Průměr gólů mezi 41.-55.min		t-test středních hodnot	
	2-bod.	3-bod.	2-bod.	3-bod.	p-hodnota	H ₀
0:0	32	122	1	1,262	0,165	0
1:1	91	400	1,253	1,170	0,545	0
2:2	81	266	1,123	1,263	0,294	0
3:3	28	93	1,357	1,344	0,965	0
4:4	9	22	1	1,591	0,179	0

Tabulka 5.15: Výsledky t-testů středních hodnot pro skupiny remízových zápasů

Porovnání bodovacích systémů pro jednotlivé skupiny remízových utkání je graficky zobrazeno na následujícím obrázku.

Obrázek 5.3: Srovnání bodovacích systémů pro jednotlivé skupiny remíz

5.3.2 Srovnání systémů pro neremízová utkání

V obou bodovacích systémech jsme rozdělili neremízová utkání do skupin podle počtu vstřelených branek do konce druhé třetiny. Zůstaneme u stejného rozdělení skupin z Kapitoly 5.3 a vynecháme tedy zápasy s lichým počtem branek po dvou třetinách utkání. Máme tedy skupiny s 2, 4, 6 a 8 brankami. Například do skupiny se čtyřmi brankami patřila utkání, kde byl stav po čtyřiceti minutách 4:0, 3:1, 1:3 nebo 0:4. Opět jsme testovali oba systémy z hlediska průměrného počtu vstřelených branek ve třetí třetině v rozmezí mezi 41. a 55. minutou. Hypotézu otestujeme t-testem pro dva nezávislé výběry z normálního rozdělení se stejnými rozptyly. Nejdříve ale otestujeme předpoklad, že se data v jednotlivých bodovacích systémech řídí normálním rozdělením. Definujeme nulovou hypotézu:

$$H_0 : X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

Parametry hypotetického normálního rozdělení jsou neznámé. Z tohoto důvodu použijeme k ověření hypotézy Lilliefors test normality. Podrobnosti a teorii k tomuto testu lze najít v [9] Kapitola 4.10.2 Kolmogorovův test a Lillieforsův test. V Tabulce 5.16 jsou shrnuty výsledky testu pro neremízová utkání v dvoubodovém systému.

Lilliefors test normality dat				
Počet gólů	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
2	70	0,284	0,106	1
4	152	0,187	0,073	1
6	92	0,220	0,093	1
8	22	0,226	0,184	1

Tabulka 5.16: Lilliefors test normality pro neremízová utkání v dvoubodovém systému

V následující tabulce jsou shrnuty výsledky Lilliefors testu pro neremízová utkání v třibodovém systému.

Lilliefors test normality dat				
Počet gólů	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
2	343	0,212	0,049	1
4	494	0,208	0,041	1
6	225	0,255	0,060	1
8	45	0,224	0,131	1

Tabulka 5.17: Lilliefors test normality pro neremízová utkání v třibodovém systému

Ve všech testovaných skupinách v obou bodovacích systémech na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o tom, že data pocházejí z normálního rozdělení.

Vzhledem k tomu, že data nepocházejí z normálního rozdělení, tak použijeme obecnější oboustranný t-test středních hodnot pro dva libovolné nezávislé výběry (viz [9] Kapitola 4.6.3 t-test pro dva libovolné nezávislé výběry). Hypotéza

$$H_0 : \mu_{dvoj} = \mu_{troj}$$

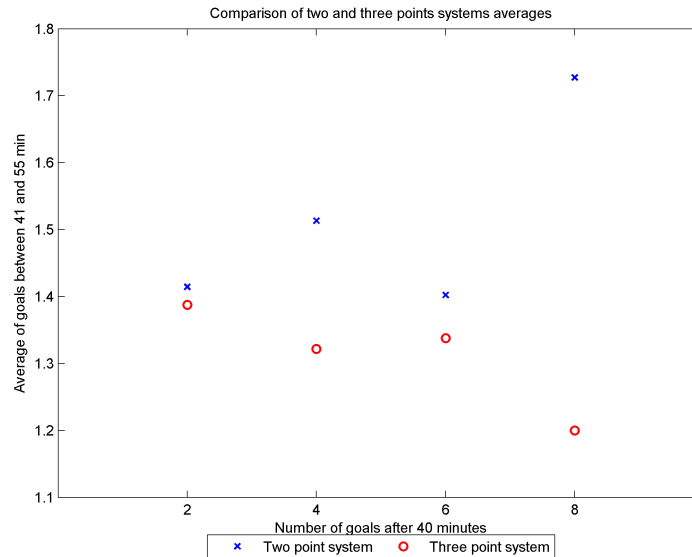
Ve všech případech nulovou hypotézu na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ nezamítáme.

V následující tabulce je přehled výsledků a p-hodnot t-testu pro jednotlivé skupiny.

Počet gólů	Počet utkání		Průměr gólů mezi 41.-55.min		t-test středních hodnot	
	2-bod.	3-bod.	2-bod.	3-bod.	p-hodnota	H_0
2	70	343	1,414	1,388	0,871	0
4	152	494	1,513	1,322	0,085	0
6	92	225	1,402	1,338	0,639	0
8	22	45	1,727	1,200	0,083	0

Tabulka 5.18: Výsledky t-testů středních hodnot pro skupiny neremízových zápasů

Rozdíl mezi průměrným počtem branek u dvoubodového a třibodového systému není statisticky významný. Porovnání bodovacích systémů pro jednotlivé skupiny neremízových utkání je graficky zobrazeno na následujícím obrázku.

Obrázek 5.4: Srovnání bodovacích systémů pro jednotlivé skupiny neremízových zápasů

5.4 Testování závislosti ppsti gólu na bodování

Testovali jsme hypotézu, zda existuje závislost mezi pravděpodobností padnutí branky ve třetí třetině (v rozmezí mezi 41. a 55. minutou) a bodovacím systémem. Provedli jsme dva χ^2 -testy nezávislosti. Popis χ^2 -testu nezávislosti lze najít v [9] v Kapitole 4.11.1. V prvním jsme testovali utkání, ve kterých byl stav po čtyřiceti minutách hry 1:1. Druhý test testoval zápasy, kde byl stav po dvou třetinách hry 2:2. Pro obě testované skupiny zápasů jsme v obou bodovacích systémech zjistili kolik bylo utkání, ve kterých padla branka ve třetí třetině a počet utkání, kde branka ve třetí třetině nepadla a provedli χ^2 -test nezávislosti.

Výsledkek χ^2 -testu nezávislosti pro utkání se stavem 1:1 jsou uvedeny v Tabulce 5.19 a pro zápasy se stavem 2:2 v Tabulce 5.20.

H_0 : existuje nezávislost mezi padnutím branky ve 3.tř. a bodovacím systému za podmínky, že po dvou třetinách je stav utkání 1:1		
Remíza 1:1	Dvoubodový systém	Tříbodový systém
Počet zápasů, kde padl gól	29	117
Počet zápasů, kde nepadl gól	62	283
χ^2 -statistika		0,243
P-hodnota		0,622
Hladina významnosti		5 %
Nulová hypotéza		nezamítnuta

Tabulka 5.19: Přehled výsledku χ^2 -testu nezávislosti ppsti padnutí gólů na bod. systému pro zápasy se stavem 1:1

H_0 : existuje nezávislost mezi padnutím branky ve 3.tř. a bodovacím systému za podmínky, že po dvou třetinách je stav utkání 2:2		
Remíza 2:2	Dvoubodový systém	Tříbodový systém
Počet zápasů, kde padl gól	28	78
Počet zápasů, kde nepadl gól	53	188
χ^2 -statistika		0,805
P-hodnota		0,370
Hladina významnosti		5 %
Nulová hypotéza		nezamítnuta

Tabulka 5.20: Přehled výsledku χ^2 -testu nezávislosti ppsti padnutí gólů na bod. systému pro zápasy se stavem 2:2

V obou případech jsme nezamítli nulovou hypotézu na hladině významnosti 5 %.

6 Dynamika zápasu ve třetí třetině

Tato kapitola se zabývá průběhem zápasu ve třetí třetině. Snažíme se zjistit, jestli je průběh třetí třetiny rozdílný u zápasů s remízovým a neremízovým stavem po dvou třetinách. Očekáváme, že v případě remízových utkání bude průměrný počet branek ve třetí třetině nižší než u neremízových utkání. Jelikož v utkáních, kde je po dvou třetinách remíza, očekáváme, že oba týmy budou útočit opatrněji ve snaze neobdržet branku a tím udržet alespoň remízový stav. Remíza totiž zajistí týmům jistotu zisku nejméně jednoho bodu. V případě, že stav není remízový očekáváme, že jeden z týmů musí začít útočit mnohem více, aby dosáhl alespoň na remízu a tím získá bodů. Z této situace, ale může těžit i soupeř tým, že útočí do otevřenější obrany. Za těchto předpokladů očekáváme vyšší průměrný počet branek ve třetí třetině než v remízových utkáních.

6.1 t-test pro jednotlivé soutěže

Zkoumáme, jestli existuje rozdíl mezi zápasy, ve kterých je po dvou třetinách výsledek remízový a zápasy, ve kterých padl za dvě třetiny stejný počet gólů, ale stav zápasu není remízový. Například rozdíl mezi zápasy, kde je po dvou třetinách stav 2:2 a zápasy s výsledkem 3:1 nebo 4:0 resp. 1:3 a 0:4. Průměrný počet gólů ve třetí třetině opět zjišťujeme v rozmezí od 41. do 55. minuty z důvodu, že ke konci utkání dochází k nestandardní herní situaci hry bez brankáře. Každá liga byla testována zvlášť a poté byla také otestována všechna námi dostupná data najednou. Na ukázkou jsme vybrali soutěže NHL, česká extraliga a souhrn všech dostupných dat dohromady. Tabulkové a grafické výstupy pro ostatní soutěže jsou uvedeny v přílohách na CD.

6.1.1 NHL

Použijeme t-test pro dva nezávislé výběry z normálního rozdělení se stejnými rozptyly. Nejdříve ale otestujeme předpoklad, že se data v námi zvolených skupinách v NHL řídí normálním rozdělením. Definujeme nulovou hypotézu:

$$H_0 : X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

Parametry hypotetického normálního rozdělení jsou neznámé. Z tohoto důvodu použijeme k ověření hypotézy Lilliefors test normality. Podrobnosti a teorii k tomuto testu lze najít v [9] Kapitola 4.10.2 Kolmogorovův test a Lillieforsův test. V Tabulce 6.1 jsou shrnuty výsledky testu pro remízová utkání v NHL.

Lilliefors test normality dat				
Stav utkání	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
1:1	1 370	0,223	0,024	1
2:2	1 123	0,228	0,027	1
3:3	371	0,236	0,047	1
4:4	66	0,230	0,109	1

Tabulka 6.1: Lilliefors test normality pro remízová utkání v NHL

V následující tabulce jsou shrnuty výsledky Lilliefors testu pro neremízová utkání v NHL.

Lilliefors test normality dat				
Počet branek	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
2	1 243	0,231	0,026	1
4	1 750	0,238	0,022	1
6	790	0,225	0,032	1
8	197	0,232	0,064	1

Tabulka 6.2: Lilliefors test normality pro neremízová utkání v NHL

Ve všech testovaných skupinách v remízových i neremízových utkáních na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o tom, že data pocházejí z normálního rozdělení.

Vzhledem k tomu, že data nepocházejí z normálního rozdělení, tak použijeme obecnější oboustranný t-test středních hodnot pro dva libovolné nezávislé výběry (viz [9] Kapitola 4.6.3 t-test pro dva libovolné nezávislé výběry) a testujeme střední hodnoty vstřelených gólů ve třetí třetině v závislosti na dosavadním průběhu zápasu. Hypotéza

$$H_0 : \mu_{remiza} = \mu_{neremiza}.$$

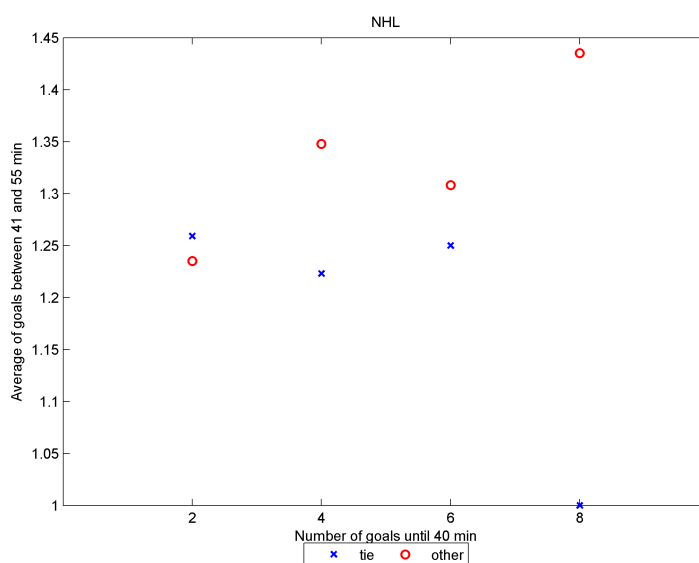
Na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o shodě středních hodnot pro remízová a neremízová utkání pro skupiny se čtyřmi a osmi vstřelenými góly po dvou třetinách.

V Tabulce 6.3 jsou uvedeny výsledné p-hodnoty t-testu pro data z NHL.

NHL	Počet utkání		Průměr gólů mezi 41.-55.min		t-test středních hodnot	
	Počet gólů	Remíza	Jiné	Remíza	Jiné	p-hodnota
2	1 370	1 243	1,237	1,238	0,983	0
4	1 123	1 750	1,192	1,315	0,003	1
6	371	790	1,267	1,251	0,815	0
8	66	197	1,045	1,406	0,017	1

Tabulka 6.3: t-test středních hodnot gólů ve třetí třetině pro remízové a neremízové utkání v NHL

Srovnání průměrného počtu vstřelených gólů v rozmezí mezi 41. a 55. minutou mezi remízovými a neremízovými zápasy pro kanadsko-americkou NHL je zobrazeno na Obrázku 6.1.

Obrázek 6.1: Srovnání průměrného počtu gólů pro remízové a neremízové zápasy v NHL

6.1.2 Česká extraliga

Opět nejprve použijeme t-test pro dva nezávislé výběry z normálního rozdělení se stejnými rozptyly. Otestujeme předpoklad, že se data v námi zvolených skupinách v české extralize řídí normálním rozdělením. Definujeme nulovou hypotézu:

$$H_0 : X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

Parametry hypotetického normálního rozdělení jsou neznámé. Z tohoto důvodu použijeme k ověření hypotézy Lilliefors test normality. Podrobnosti a teorii k tomuto testu lze najít v [9] Kapitola 4.10.2 Kolmogorovův test a Lillieforsův test. V Tabulce 6.4 jsou shrnuty výsledky testu pro remízová utkání v české extalize.

Lilliefors test normality dat				
Stav utkání	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
1:1	546	0,237	0,039	1
2:2	383	0,212	0,046	1
3:3	132	0,240	0,078	1
4:4	32	0,199	0,154	1

Tabulka 6.4: Lilliefors test normality pro remízová utkání v české extralize

V následující tabulce jsou shrnuty výsledky Lilliefors testu pro neremízová utkání v české extralize.

Lilliefors test normality dat				
Počet branek	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
2	479	0,225	0,041	1
4	722	0,207	0,034	1
6	353	0,249	0,048	1
8	75	0,199	0,102	1

Tabulka 6.5: Lilliefors test normality pro neremízová utkání v české extralize

Ve všech testovaných skupinách v remízových i neremízových utkáních na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o tom, že data pocházejí z normálního rozdělení.

Vzhledem k tomu, že data nepocházejí z normálního rozdělení, tak použijeme obecnější oboustranný t-test středních hodnot pro dva libovolné nezávislé výběry (viz [9] Kapitola 4.6.3 t-test pro dva libovolné nezávislé výběry)

a testujeme střední hodnoty vstřelených gólů ve třetí třetině v závislosti na dosavadním průběhu zápasu. Hypotéza

$$H_0 : \mu_{remiza} = \mu_{neremiza}.$$

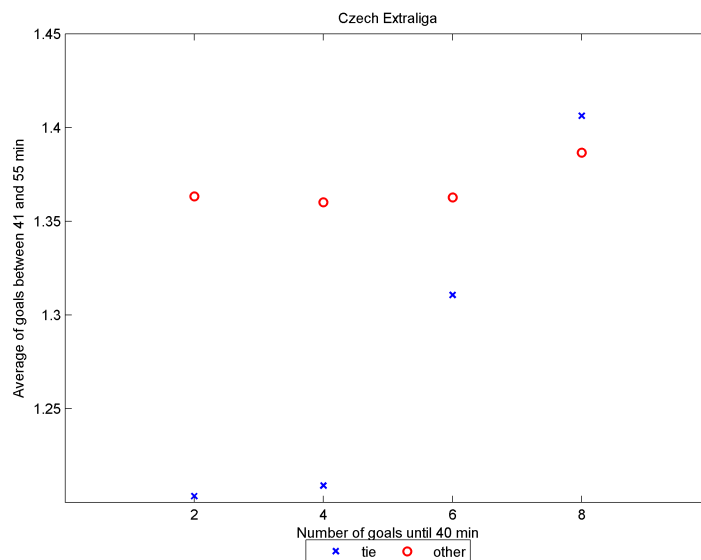
Na hladině významnosti $\alpha = 5 \%$ zamítáme nulovou hypotézu o shodě středních hodnot pro remízová a neremízová utkání pro skupiny s dvěma a čtyřmi vstřelenými góly po dvou třetinách.

V Tabulce 6.6 jsou uvedeny výsledné p-hodnoty t-testu pro data z české extraligy.

Česká extraliga Počet gólů	Počet utkání		Průměr gólů mezi 41.-55.min		t-test středních hodnot p-hodnota Hyp.	
	Remíza	Jiné	Remíza	Jiné		
2	546	479	1,203	1,363	0,016	1
4	383	722	1,209	1,360	0,026	1
6	132	353	1,311	1,363	0,657	0
8	32	75	1,406	1,387	0,933	0

Tabulka 6.6: t-test středních hodnot gólů ve třetí třetině pro remízové a neremízové utkání v české extralize

Srovnání průměrného počtu vstřelených gólů v rozmezí mezi 41. a 55. minutou mezi remízovými a neremízovými zápasy pro českou extraligu je zobrazeno na Obrázku 6.2.

Obrázek 6.2: Srovnání průměrného počtu gólů pro remízové a neremízové zápasy v české extralize

6.1.3 Souhrn utkání ze všech soutěží dohromady

Opět nejprve použijeme t-test pro dva nezávislé výběry z normálního rozdělení se stejnými rozptyly. Otestujeme předpoklad, že se data v námi zvolených skupinách řídí normálním rozdělením. Definujeme nulovou hypotézu:

$$H_0 : X \sim N(\mu, \sigma^2)$$

Parametry hypotetického normálního rozdělení jsou neznámé. Z tohoto důvodu použijeme k ověření hypotézy Lilliefors test normality. Podrobnosti a teorii k tomuto testu lze najít v [9] Kapitola 4.10.2 Kolmogorovův test a Lillieforsův test. V Tabulce 6.7 jsou shrnuty výsledky testu pro remízová utkání ve všech datech dohromady.

Lilliefors test normality dat				
Stav utkání	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
1:1	2 383	0,226	0,019	1
2:2	1 870	0,225	0,021	1
3:3	625	0,240	0,036	1
4:4	125	0,214	0,080	1

Tabulka 6.7: Lilliefors test normality pro remízová utkání ve všech datech dohromady

V následující tabulce jsou shrnuty výsledky Lilliefors testu pro neremízová utkání ve všech datech dohromady.

Lilliefors test normality dat				
Počet branek	Počet zápasů	Testová statistika	Krit. hodnota	Hypotéza
2	2 258	0,224	0,019	1
4	3 153	0,231	0,016	1
6	1 510	0,233	0,023	1
8	393	0,229	0,045	1

Tabulka 6.8: Lilliefors test normality pro neremízová utkání ve všech datech dohromady

Ve všech testovaných skupinách v remízových i neremízových utkáních na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o tom, že data pocházejí z normálního rozdělení.

Vzhledem k tomu, že data nepocházejí z normálního rozdělení, tak použijeme obecnější oboustranný t-test středních hodnot pro dva libovolné nezávislé výběry (viz [9] Kapitola 4.6.3 t-test pro dva libovolné nezávislé výběry) a testujeme střední hodnoty vstřelených gólů ve třetí třetině v závislosti na dosavadním průběhu zápasu. Hypotéza

$$H_0 : \mu_{remiza} = \mu_{neremiza}.$$

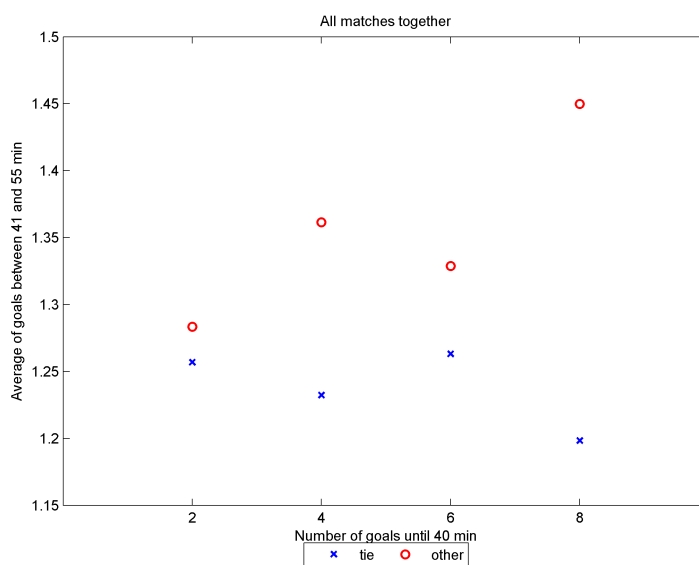
Na hladině významnosti $\alpha = 5\%$ zamítáme nulovou hypotézu o shodě středních hodnot pro remízová a neremízová utkání pro skupinu se čtyřmi vstřelenými góly po dvou třetinách.

V Tabulce 6.9 jsou uvedeny výsledné p-hodnoty t-testu pro data ze všech dat dohromady.

Všechna data	Počet utkání		Průměr gólů mezi 41.-55.min		t-test středních hodnot	
	Počet gólů	Remíza	Jiné	Remíza	Jiné	p-hodnota
2	2 383	2 258	1,244	1,285	0,209	0
4	1 870	3 153	1,214	1,343	$6,26 \cdot 10^{-5}$	1
6	625	1 510	1,274	1,299	0,640	0
8	125	393	1,224	1,435	0,061	0

Tabulka 6.9: t-test středních hodnot gólů ve třetí třetině pro remízové a neremízové utkání ve všech ligách

Srovnání průměrného počtu vstřelených gólů v rozmezí mezi 41. a 55. minutou mezi remízovými a neremízovými zápasy pro všechna data dohromady je zobrazeno na Obrázku 6.3.

Obrázek 6.3: Srovnání průměrného počtu gólů pro remízové a neremízové zápasy pro všechna data

7 Závěr a shrnutí dosažených výsledků

Zpracovávali jsme data ze sportovních utkání v ledním hokeji, která nám byla poskytnuta z databáze společnosti Trefík.cz. Jedná se o data z evropských soutěží, kanadsko-americké NHL a mezistátních utkání v celkovém rozsahu 26 313 zápasů. Naším úkolem bylo identifikovat rozdíly mezi jednotlivými soutěžemi, zjistit zda změna pravidel v soutěži má vliv na průběh utkání a prozkoumat časovou dynamiku vývoje utkání ve třetí třetině.

V Podkapitole 2.4.3 jsme porovnávali vyrovnanost jednotlivých soutěží. Zjistili jsme, že v evropských soutěžích a mezistátních utkáních je výhoda domácího prostředí silnější než v případě NHL. Zamítli jsme hypotézu o tom, že poměr výher domácích v základní hrací době je v NHL větší nebo roven poměru v evropských soutěžích a mezistátních utkáních. Větší vyrovnanost NHL je také patrná z Obrázku 2.8 na straně 18, kde jsou zobrazeny poměry mezi podmíněnou pravděpodobností výhry domácích (za podmínky jejich výhry) oproti podmíněné pravděpodobnosti výhry hostů (za podmínky výhry hostů). NHL se jeví jako nejvyrovnanější soutěž, poněvadž se tento poměr pohybuje pouze v rozmezí 0,92 až 1,2.

V Kapitole 4 jsme zkoumali zajímavý jev, a to počet branek v jednotlivých třetinách. Porovnali jsme počty branek v každé třetině a zjistili jsme, že existuje statisticky významný rozdíl v počtech vstřelených branek mezi jednotlivými třetinami. V Podkapitole 4.2.2 jsme vytvořili model nelineární regrese a na Obrázcích 4.5 a 4.6 ze strany 34 jsou zobrazeny zvýšené počty vstřelených branek ve druhé třetině pro NHL a všechna data dohromady. Pro jednotlivé třetiny v každé soutěži jsme provedli také lineární regresi, kde jsme zkoumali závislost průměrného počtu branek na minutě třetiny. Průměrný počet branek se ukázal nezávislý na minutě třetiny u všech testovaných třetin soutěží. Výjimkou je první třetina ve finské lize a třetí třetina v české extralize, kde s přibývajícím časem roste průměrný počet vstřelených branek.

Další kapitola se zabývala vlivem změny pravidel (bodového systému) na průběh poslední třetiny v české extralize. Zkoumali jsme rozdíl v průměrném počtu branek ve třetích třetinách u remízových a neremízových utkání (po dvou třetinách) v dvoubodovém a třibodovém systému. Průměrný počet branek ve třetí třetině v rozmezí 41. a 55. minuty se mezi dvoubodovým a třibodovým systémem neliší. Zápasů jsme ještě rozdělili podle výše remízy a testovali jednotlivé skupiny remíz obou bodovacích systémů. Prů-

měrný počet branek ve třetí třetině se mezi systémy opět neliší. Můžeme tedy shrnout, že v zápasech s remízovým stavem po dvou odehraných třetinách neměla změna bodovacího systému vliv na motivaci týmů rozhodnout utkání v poslední třetině ve svůj prospěch. V části 5.4 jsme nezamítli hypotézu, že existuje nezávislost mezi padnutím branky ve 3. třetině a bodovacím systémem za podmínky, že po dvou třetinách je stav utkání 1:1 nebo 2:2.

V poslední části jsme zkoumali průběh třetí třetiny mezi utkáními s remízovým a neremízovým stavem (po dvou třetinách). Testovali jsme střední hodnoty vstřelených gólů ve třetí třetině. Statisticky významné rozdíly vyšly pro skupinu čtyř vstřelených branek (tj. pro remízu 2:2 a neremízu 4:0, 3:1, 1:3 a 0:4) u NHL, české extraligy a všech dat dohromady. Tento výsledek je možné odůvodnit pomocí averze ke ztrátě, jelikož týmy raději důsledněji brání stav 2:2 a tím i získá alespoň jednoho bodu za remízu, než aby riskovaly hrát útočněji se snahou skórovat (a tím získat více bodů za vítězství), ale také možnost inkasovat branku a tím ztratit všechny body.

Shrnutí výsledků této práce. Pokud pomineme poslední minuty zápasu, kdy je obvyklá hra bez brankáře zjistíme, že nejvíce branek padá během druhé třetiny. Tento jev si můžeme vysvětlit pomocí tzv. averze k riziku, kdy předpokládáme, že po první třetině týmy rozpoznají taktiku soupeře a snaží se tuto informaci ve druhé třetině zužitkovat ke vstřelení branek. V poslední třetině se již začne projevovat zmíněná averze ke ztrátě, jelikož tým, který vyhrává, se bude snažit více bránit, aby neztratil vedení. Tudíž v této části utkání padne méně gólů. Dále jsme zjistili, že změna pravidel bodového systému neovlivnila počet vstřelených branek ve třetí třetině v utkáních, v nichž byla po dvou třetinách remíza. Tím se nezvýšila motivace týmu hrát útočnějším stylem k rozhodnutí zápasu v základní hrací době. V určité skupině utkání jsme odhalili, že průměrný počet vstřelených branek ve třetí třetině je rozdílný u zápasů s neremízovým stavem a zápasů s remízovým stavem (po dvou třetinách). Tento jev jsme opět odůvodnili averzí ke ztrátě, kdy předpokládáme, že týmy se snaží vyhnout ztrátě jednoho bodu za remízu raději než šanci získat další bod v případě vstřelení branky a vítězství v zápase.

Literatura

- [1] *A. N. Banerjee, J. F. Swinnen: Skating on thin ice: rule changes and team strategies in the NHL*
Canadian Journal of Economics, 2007, Vol. 40, No. 2, str. 493-514
- [2] *D. Coates, B. R. Humphreys: Game Attendance and Competitive Balance in the NHL*
Working paper No.2011-08, University of Alberta, 2011
- [3] *J. Hátle, J. Likeš: Základy počtu pravděpodobnosti a matematické statistiky*
SNTL - Nakladatelství technické literatury, Praha 1972
- [4] *D. Kahneman, J.L. Knetsch, R.H. Thaler: Anomalies: The Endowment Effect, Loss Aversion and Status Quo Bias*
Journal of Economic Perspectives, 1991, Vol. 5, No. 1, str. 193-206
- [5] *D. Kahneman, A. Tversky: Loss Aversion in Riskless Choice: A Reference Dependent Model*
Quarterly Journal of Economics 106, 1991, str. 1039-1061
- [6] *G. Klein, S. Lee, D. Monday: The Assumptions of Anova*
Prezentace je uvedena na příloženém CD, 2005
- [7] *L. J. A. Lenten, J. Libich, P. Stehlík: Risk and Loss Aversion in Sports*
V přípravě
- [8] *D. G. Pope, M. E. Schweitzer: Is Tiger Woods Loss Averse? Persistent Bias in the Face of Experience, Competition, and High Stakes*
The American Economic Review 101, 2011, str. 129-157
- [9] *J. Reif: Metody matematické statistiky*
Západočeská univerzita, Plzeň 2004